

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเลียบมีอนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

The Success of Thamaping Leb Mu Nang Banana Roast's Group, Lamsai Sub-district

Langsuan District, Chumphon Province

T096341

โดย
นายเอกวิทย์ ไถสุวรรณ

2พ.
๐883๓
2550

เลขหมู่.....	96341
เลขทะเบียน.....	96341
วันเดือนปี.....	1-3 JUN 2009

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.ศ. 2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

b. 1185926x
i.

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

ความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

The Success of Thamaping Leb Mu Nang Banana Roast's Group, Lamsai Sub-district

Langsuan District, Chumphon Province

โดย

นายเอกวิทย์ ไกลสุวรรณ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลึกสุด

ว.ท.บ. (พัฒนากการเกษตร)

เมื่อวันที่ ๓๐ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ)

กรรมการปัญหาพิเศษ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภสมบุญ อึ้งรัตนกร)

หัวหน้าภาควิชา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชามาภรณ์ ชันธุ์ศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยได้รับความกรุณา และความช่วยเหลือจาก อาจารย์หลายๆ ท่าน โดยเฉพาะ ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ ที่สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง และโทรตามเวลาผิदनัด และผศ.ศุภสมบูรณ์ อึ้งรัตนกร ที่กรุณาสอนวิชาปัญหาพิเศษ ทำให้ผู้วิจัยได้ทำปัญหาพิเศษฉบับนี้ และยังคงกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการปัญหาพิเศษให้ พร้อมทั้งให้คำปรึกษาในการดำเนินการศึกษาวิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณอาจารย์ประจำภาควิชาเทคนิคเกษตรทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ต่างๆ พร้อมกับให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มกล้วยอบเลียบมีอนางท่ามะปริง คุณศรีวรรณ ชาวสุวรรณ ประธานกลุ่ม คุณละออง ใจสมุทร คุณชนานันท์ พรหมมาศ คุณพรศรี น้อยแทน คุณจรัภรณ์ จันทร์มณี คุณวรรณา จันทร์สุข สมาชิกกลุ่มกล้วยอบเลียบมีอนางท่ามะปริง คุณโสภณ ขำจิตร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 คุณอภิสิทธิ์ แดงประดิษฐ์ อบต.หมู่ 3 และคุณ ประทุม เพชรเมือง พัฒนาการอำเภอหลังสวน ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยกระตุ้นอยู่เสมอ และขอบพระคุณพ่อ แม่ที่ให้กำลังใจ ให้ทุนทรัพย์ ทุกท่านที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จ

เอกวิทย์ โสสุวรรณ

เมษายน 2550

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(ก)
สารบัญภาพ	(ข)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
คำถามเพื่อการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	3
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม การมีส่วนร่วมและความสำเร็จ	4
โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	11
ตัวชี้วัดการดำเนินการของกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีการ	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	24
ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	25
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	
ตอนที่ 1 ประวัติและความเป็นมาของกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นางท่ามะปริง	26
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการของกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นางท่ามะปริง	33
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นางท่ามะปริง	38
ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นางท่ามะปริง และแนวทางแก้ไข	46
วิจารณ์ผล	47
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๕	
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	52
ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป	53
เอกสารอ้างอิง	54
ภาคผนวก	57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่

1 ปริมาณการผลิตต่อเดือน

หน้า

36

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แผนที่จังหวัดชุมพร	28
2 แผนที่บ้านท่ามะปริง	30
3 การวางผังองค์กร	33
4 แผนผังการผลิตกล้วยอบ	35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ (Introduction)

๕

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการชะลอตัวทั้งภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรตกต่ำ การส่งออกลดลง ภาคอุตสาหกรรมลดกำลังการผลิต โรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากทยอยปิดตัวลง ส่งผลให้เกิดการว่างงานโดยทั่วไป ระบบเศรษฐกิจฝืดเคืองทั้งประเทศทำให้ประชาชนมีฐานะยากจนลง (นิรนาม, 2544)

รัฐบาลในสมัยที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 โดยกำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการที่จะขจัดปัญหาความยากจนของประชาชน จากนโยบายสำคัญเร่งด่วนดังกล่าวนี้ รัฐบาลได้กำหนดให้ทุกส่วนราชการและภาคประชาชนผนึกกำลังในการดำเนินงานตามนโยบาย " หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ " ภายใต้แนวคิดเพื่อการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยให้แต่ละชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่เด่นอย่างน้อยหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือของตำบลนั้น ๆ แนวคิด "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" เป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดสากล อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนฐานรากมีความเข้มแข็งต่อไป (แนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์", 2545)

กลุ่มอาชีพจึงได้รวมตัวกันเพื่อพัฒนาตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรม ทรัพยากรท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เน้นการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่น สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์โดยตรง โดยที่ท้องถิ่นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก การดำเนินการตามโครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" ในพื้นที่ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีทั้งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสำเร็จของกลุ่มอาชีพในโครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" กรณีศึกษา กลุ่มกล้วยอบเลียบมีอนางท่ามะปริง ซึ่งตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับมาตรฐาน 5 ดาว โดยผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากประธานและสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างดี ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนากลุ่มดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาของกลุ่ม ของชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

คำถามเพื่อการวิจัย

คำถามการวิจัยหลัก

กลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีความเป็นมาอย่างไร มีการบริหารจัดการ ด้านการสร้างผลิตภัณฑ์และการตลาดอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

คำถามการวิจัยย่อย

1. กลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีความเป็นมาอย่างไร
2. กลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีการบริหารจัดการอย่างไร ทั้งในด้านการสร้างผลิตภัณฑ์และการตลาด
3. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้กลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ประสบความสำเร็จ จนได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 5 ดาว
4. กลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริงให้มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืนต่อไป รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนและชุมชนอื่นๆต่อไป

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ซึ่งตั้งอยู่ บ้านเลขที่ 13 หมู่ 3 ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยมีการเก็บข้อมูลใน ระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลผลิตทุกประเภทที่กลุ่มกล้วยอบท่ามะปริงผลิตเพื่อจำหน่าย
 ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการผลิตและการจำหน่าย
 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งพิจารณาจากการได้รับการรับรอง OTOP 5 ดาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Review of Related Literature)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม การมีส่วนร่วมและความสำเร็จ
2. โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
3. ตัวชี้วัดการดำเนินการของกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม การมีส่วนร่วมและความสำเร็จ

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

1.1.1 ความหมายของกลุ่ม

จากการศึกษาความหมายของกลุ่ม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ “กลุ่ม” ว่าเป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่หรือร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (หรือหลายสิ่ง) เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามที่ตน (และกลุ่มของตน)ปรารถนา การรวม (หรือร่วม) พลังนี้อาจมองได้ 2 นัย คือ ก) รวมพลังเพื่อต่อรองเรียกร้อง ขอรับความช่วยเหลือจากภายนอก และ ข) รวมพลังเพื่อต่อรอง ดำเนิน การ ด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหาของตน ซึ่งตามหลักการของการพัฒนาแล้ว

ในทำนองเดียวกัน อาภรณ์พันธ์ จันทรส์ว่าง (2525 : 54) ให้ความหมายของกลุ่มว่า หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิก มีจุดมุ่งหมายและกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิก

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลมารวมกันเพื่อกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเหมือนกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1.2 ประเภทของกลุ่ม

ในการจัดประเภทของกลุ่ม มีนักวิชาการหลายท่านได้จัดแบ่งประเภทของกลุ่ม ในหลายลักษณะโดยสามารถแบ่งประเภทของกลุ่มเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.1.2.1 กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) ซึ่งทุกฝ่ายภายในกลุ่มประเภทนี้ค่อนข้างจะมีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน มีกฎเกณฑ์แบ่งความรับผิดชอบกันเป็นสัดส่วน เป็นกลุ่มที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ มีพิธีการมากกว่าธรรมดา ถือหลักการติดต่อกันในทางสังคมเป็นใหญ่ กลุ่มประเภทนี้จัดตั้งขึ้นมาก็เพื่อที่จะปฏิบัติงานซึ่งต้องใช้ความชำนาญงานพิเศษ เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะ และนับเป็นกลุ่มที่มีเสถียรภาพมั่นคง ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายของกลุ่มประเภทนี้ก็คือ หน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งมีระเบียบวินัยและสายบังคับบัญชาที่แน่นอน เป็นต้น ในบางครั้งเรียกกลุ่มประเภทนี้ว่ากลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group)

1.1.2.2 กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) กลุ่มนี้เกิดขึ้นได้โดยสมาชิกมารวมตัวกันเองตามธรรมชาติ หรือที่เราเรียกว่ากันว่ากลุ่มธรรมชาตินั่นเอง กลุ่มนี้มีขนาดค่อนข้างเล็กกว่า

1.1.3 วงจรชีวิตของกลุ่ม

อภิชัย พันธเสน (2539) กล่าวถึง วงจรชีวิตขององค์กรชุมชนว่ามี 4 ชั้น คือ

1.1.3.1 ชั้นก่อตัว สมาชิกตระหนักถึงความต้องการ ปัญหาและโอกาสของตนเองรวมตัวกันเป็นกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

1.1.3.2 ชั้นก่อตั้งกลุ่ม กำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้าง ระเบียบกติกา การรับสมาชิก การแสวงหาทรัพยากร

1.1.3.3 ชั้นธำรงรักษากลุ่ม ดำเนินกิจกรรมหรือขยายกิจกรรม

1.1.3.4 ชั้นการประเมินผล

ตามความเห็นของ อภิชัย พันธเสน (2539) วงจรนี้ไม่เป็นวงจรมัด หากแต่เป็นกระบวนการเปิดที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ ทิศทางของกลุ่มอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

จากวงจรดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า เงื่อนไขการเกิดกลุ่ม คือ การทำให้คนที่ต่างคนต่างอยู่ได้มองเห็นปัญหาของตน โดยก่อนที่จะเกิดการรวมกลุ่มควรมีการเตรียมการก่อน ทั้งการกระตุ้นให้บุคคลเป้าหมายมองเห็นปัญหาของตนเอง การค้นหาผู้นำ การให้ข้อมูล และเมื่อเกิดกลุ่มแล้ว กลุ่มจะมีการทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เมื่อกลุ่มดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จ มีการขยายผลเพิ่มขึ้น ก็คือการเติบโตของกลุ่ม ซึ่งระหว่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม อาจจะต้องประสบปัญหาภายใน ทั้งปัญหาของสมาชิก ปัญหากรรมการ ปัญหาดำเนินการ บริหารจัดการ

1.1.4 การดำเนินงานของกลุ่ม

กลุ่มจะต้องประกอบด้วยบุคคล ได้แก่ ผู้นำหรือประธานกลุ่ม ผู้ตามหรือสมาชิกกลุ่ม โดยผู้นำจะเป็นผู้รับผิดชอบงานของกลุ่ม มีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงานสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานของสมาชิกให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตร (2541:3) ได้ระบุ ถึงการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่ม และบรรลุเป้าหมายกลุ่มได้ ประกอบด้วย

1.1.4.1 ประธานกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทชัดเจนในกลุ่มที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มและประสานงานเพื่อตอบสนองความต้องการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ประธานกลุ่มจะต้องสามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนมาก

1.1.4.2 สมาชิกกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่มมีการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติของกลุ่มและการใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารของกลุ่ม สมาชิกต้องมีพฤติกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่ม และกิจกรรมของกลุ่มแสดงความพึงพอใจ ความสามารถและอุทิศตนกับเป้าหมายของกลุ่ม

1.1.4.3 จุดมุ่งหมายของกลุ่ม หมายถึง สิ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าเป็นความสำเร็จในกลุ่มต้องการให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด จุดมุ่งหมายที่ดี คือ จุดมุ่งหมายที่สมาชิกทุกคนพอใจ เชื่อมั่นว่ากลุ่มจะทำสำเร็จ และสอดคล้องกับแรงจูงใจของคนในการเข้าเป็นสมาชิก

1.1.4.4 กฎเกณฑ์ หมายถึง แนวทางหรือเครื่องมือที่ใช้สร้างความสัมพันธ์และการปฏิบัติระหว่างบุคคลในกลุ่มที่สมาชิกเข้าใจร่วมกันและปฏิบัติเป็นระเบียบข้อบังคับเหมือนกัน เป็นกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้นได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

1.1.4.5 กิจกรรมและแผนงาน หมายถึง สิ่งที่สมาชิกกำหนดขึ้นในรูปของงานที่กลุ่มจะต้องกระทำให้บรรลุเป้าหมาย และมีการกำหนดวิธีปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่กลุ่มสามารถทำสำเร็จให้ได้ผลตามเป้าหมาย และก่อให้เกิดความพอใจในกลุ่มสมาชิก

1.1.4.6 การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มทุกรูปแบบจนเกิดความเข้าใจในหมู่สมาชิก การติดต่อสื่อสารที่ดี คือ การติดต่อสื่อสารแบบสองทางระหว่างทุกคนในกลุ่มที่ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการใช้ช่องทางการ

ติดต่อสื่อสารและรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสม ทำให้รับการถ่ายทอดข่าวสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.4.7 ผลประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่สมาชิกกลุ่มได้รับในรูปต่างๆกัน และก่อให้เกิดความพึงพอใจจากสิ่งที่ได้รับนั้นทางตรงและทางอ้อม โดยกลุ่มจะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม

1.1.5 กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม

ในการจัดตั้งกลุ่มของบุคคลนั้น อาจเริ่มจากความต้องการของชาวบ้านหรือจากการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มนั้นจะต้องสนองความต้องการโดยมีส่วนร่วมของกลุ่มมิใช่ตอบสนองความต้องการของคนใดคนหนึ่ง หรือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ กระบวนการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (ซีพสุมน รัชสยาธร , 2545) คือ

1.1.5.1 ระยะเตรียมตัว (Preparatory Phase) เจ้าหน้าที่รัฐพบปะพูดคุยกับชาวบ้านเป็นรายบุคคลและชี้แจงให้เห็นความจำเป็นในการรวมกลุ่มกัน มีการนัดหมายประชุมร่วมกันและเริ่มต้นกิจกรรมต่างๆเป็นระยะที่ช่วยให้ชาวบ้านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของส่วนรวมในระยะเตรียมตัวเจ้าหน้าที่รัฐควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านแสดงความเป็นมิตร ช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านตระหนักถึงความจำเป็นในการรวมกลุ่มและเป็นผู้ที่แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาจริงใจ

1.1.5.2 ระยะตั้งตัว (Setting - Down Phase) ระยะนี้ขึ้นอยู่กับความสำเร็จระยะแรก ซึ่งเป็นแนวทางทำให้ทราบว่าชาวบ้านต้องการอะไร ควรดำเนินการในทิศทางใด และต้องการความช่วยเหลือในด้านไหนบ้าง ความสัมพันธ์ในกลุ่มแน่นแฟ้นมากขึ้น มีการจัดหาทรัพยากร ทักษะและข้อมูลข่าวสารที่ต้องการ มีการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมใหม่ๆของกลุ่ม บทบาทหลักของเจ้าหน้าที่ระยะนี้ คือ ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องแก่ชาวบ้านทั้งรายบุคคลและกลุ่ม พร้อมทั้งสนับสนุนให้ชาวบ้านรู้จักตนเอง ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ช่วยกันตัดสินใจ

1.1.5.3 ระยะอยู่ตัว (Stabilization Phase) ระยะนี้มีความมั่นคงและความมั่นใจของกลุ่มสมาชิกมากขึ้น กลุ่มมีโครงสร้างและรูปแบบของการดำเนินการและความรับผิดชอบที่แน่นอน เจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามสนับสนุนให้กลุ่มช่วยเหลือตนเองได้ บทบาทของเจ้าหน้าที่ระยะนี้ คือ ให้การศึกษานอกระบบแก่ชาวบ้านทั้งรายบุคคลและกลุ่ม พร้อมทั้งฝึกทักษะที่กลุ่มต้องการ

1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

1.2.1 ชนิดของการมีส่วนร่วม

ติน ปรัชญพฤทธ์ (2532 : 642-643) ได้แบ่งทฤษฎีการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1.2.1.1 ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม้ประดับเท่านั้น

1.2.1.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) ทฤษฎีนี้การมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่านั้น ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษ และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นคือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

1.2.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ไพร์ตัน เตชะรินทร์ (2527: 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาดังนี้

(1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน

(2) ร่วมคิดและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชนร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน

รูโดโฟ สเตเวนฮาเกิน (Rudolpho Stavenhagen) (อ้างถึงโนนิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2527 : 121) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมว่าเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยกลุ่มสังคมที่มีฐานะต่ำ สามารถแสดงความต้องการหรือเสนอข้อเรียกร้อง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์บางประการทางสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุม องค์การสหประชาชาติ 1975 เคยระบุไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม หากจะให้เข้าใจชัดแล้วการนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตามก็กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

(2) เมื่อพิจารณาในแง่นี้ การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากรเพื่อพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกแตกต่างกันไป ตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงหมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง ทั้งนี้ต้องมีใช้การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 2) ได้กล่าวว่าการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจ การกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตนเอง

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จ

Stogdill (อ้างใน สุริมาตร์ วรรณสุข, 2537:29-31) ได้เสนอทฤษฎีความสำเร็จของกลุ่ม (A Theory of Group Achievement) โดยรวบรวมองค์ประกอบของทฤษฎีไว้ 3 ประการ คือ

1.3.1 การลงทุนของสมาชิก เมื่อบุคคลมารวมกลุ่มจะมีการแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์ และมีการคาดหวังผล ซึ่งเป็นการลงทุนของสมาชิก เพื่อให้ได้ผลจากการรวมกลุ่ม ลักษณะด้านนี้อธิบายได้ดังนี้

1.3.1.1 เมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกัน จะมีปฏิสัมพันธ์ มีการกระทำ มีปฏิริยาตอบสนองหรือแสดงออกของสมาชิก

1.3.1.2 การแสดงออก หมายถึง การโต้ตอบ หรือการตอบสนองของสมาชิก อันเป็นส่วนหนึ่งของการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การตัดสินใจ การเตรียมการสื่อสาร การร่วมมือร่วมใจในการทำงาน เป็นต้น

1.3.1.3 ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่ประกอบกันเข้า เพื่อช่วยเสริมแรง ให้สมาชิกคาดหวังความพอใจที่จะได้รับการรวมกลุ่ม เช่น จุดมุ่งหมายของกลุ่ม การแสดงบทบาทต่างๆ และความมั่นคงของกลุ่ม

1.3.2 สื่อกกลางของการลงทุนของสมาชิก เมื่อสมาชิกมีการลงทุนโดยการกระทำ หรือมีปฏิสัมพันธ์ รวมทั้งคาดหวังผลร่วมกันแล้ว สิ่งหนึ่งที่ทำให้กลุ่มบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ คือ การกำหนดโครงสร้างของกลุ่มขึ้น เพื่อเป็นสื่อในการลงทุนของสมาชิกบังเกิดผล โครงสร้างของกลุ่มประกอบด้วย

1.3.2.1 โครงสร้างอย่างเป็นทางการ คือ สิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งให้แก่สมาชิกแต่ละคนให้มีฐานะและหน้าที่ตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้สมาชิกกระทำและมีปฏิริยาตามที่คาดหวังไว้ และทำให้ผลของการทำงานเป็นจริงขึ้นมาได้

1.3.2.2 โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ภายใต้ตัวสมาชิกแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนจะมีอิสระที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเต็มที่บทบาทที่กล่าวถึง ได้แก่ ความรับผิดชอบและอำนาจ ในการทำตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

1.3.3. ผลของกลุ่ม หรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม หมายถึง ผลที่ได้จากการลงทุนของสมาชิกจากการแสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์ และการคาดหวังผล โดยผ่านการแสดงออกตามโครงสร้างและการกระทำของกลุ่มที่กำหนดขึ้น ผลของกลุ่มที่ได้รับนี้มีอยู่ 3 ประการ คือ

1.3.3.1 ผลของการทำงาน ซึ่งเกิดจากความคาดหวังหรือจุดมุ่งหมาย และการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

1.3.3.2 จริยธรรมของกลุ่ม คือ ขอบเขตความเป็นอิสระในการทำงาน หรือการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว ถ้ากลุ่มมีการกำหนดโครงสร้างและปฏิบัติ ตามโครงสร้างนั้น จริยธรรมของกลุ่มจะมีมากขึ้น เพราะช่วยให้กลุ่มทราบเกี่ยวกับผลที่ควรได้รับ

1.3.3.3 ความสามัคคี หรือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม หมายถึง การรักษาระดับการกระทำและโครงสร้างของกลุ่มไว้ในสภาพที่ต้องการ ซึ่งจะปรากฏเป็นความพอใจของกลุ่ม หรือการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม

2. โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

จากรายงานของ กรมการพัฒนาชุมชน (2544) ได้กล่าวไว้ว่า มูลเหตุของการเกิดโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” สืบเนื่องมาจากประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ประชาชนทุกระดับประสบปัญหาในการครองชีพ โดยเฉพาะประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ดังนั้น รัฐบาลโดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้นำนโยบายการฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับรากหญ้ามาใช้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีความเชื่อว่าหากประชาชนในชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็จะส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมเคลื่อนตัวได้ในที่สุด ซึ่งโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ก็เป็นโครงการหนึ่งในนโยบายดังกล่าว

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลักเป็นของตัวเอง กล่าวคือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น มาทำการพัฒนาจนกลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น และจุดขาย ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศตลอดจนทั่วโลก นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ยังหมายถึง กระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศ และทั่วโลก

จากแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลักเป็นของตนเอง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น เป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น และมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะคล้ายกับความคิดของผู้ว่าการของจังหวัด โออิตะ (Oita Prefecture) ชื่อ Morihiko Hiramatsu ซึ่งจะเห็นได้จากการประชุมสรุปความก้าวหน้า การดำเนินงานนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในวันจันทร์ที่ 30 เมษายน 2544 ในการประชุมดังกล่าวได้เรียนเชิญให้ท่านผู้ว่า Hiramatsu มาบรรยาย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของท่าน ให้ฟัง ท่าน Hiramatsu ได้รับเลือกเป็นผู้ว่าการของจังหวัดโออิตะ เป็นครั้งแรกในปี 1979 และปัจจุบัน ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าการ ซึ่งได้รับเลือกมาทั้งสิ้น 6 สมัยแล้ว

ผู้ว่า Hiramatsu ได้เห็นการพัฒนาของประชาชนชาว Oyama ซึ่งเป็นเมืองชนบท (Machi) เล็กๆ แห่งหนึ่งของจังหวัด โออิตะ ที่ทำการพัฒนาบ๊วยดองของหมู่บ้านจนเป็นที่รู้จักทั่วไปของประเทศญี่ปุ่น กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1961 ชาวเมือง Oyama ได้ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองจากชาวนาสุการผลิบ๊วย (Plum) และลูกเกาลัด (Chestnut) ซึ่งทั้งลูกบ๊วย และลูกเกาลัดต่างเป็นผลไม้พื้นเมืองของเมืองนี้อยู่แล้ว โดยเริ่มจากโครงการพัฒนาของคนในท้องถิ่นที่เรียกว่า NPC Movement (New Plum and Chestnut Movement) เป้าหมายของโครงการนี้คือผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและขายได้ ซึ่งใช้เวลาในการพัฒนามา 10 ปี ก็ประสบผลสำเร็จ ซึ่งปัจจุบันในประเทศญี่ปุ่น เมื่อพูดถึงบ๊วยดองจะต้องนึกถึงบ๊วยดองของหมู่บ้าน Oyama เสมอ จากการประสบผลสำเร็จของโครงการ NPC Movement จึงทำให้ผู้ว่า Hiramatsu มองในภาพกว้าง คือ ต้องการพัฒนาทั้งจังหวัด ซึ่งก่อให้เกิดโครงการ One Village One Product Movement ในปัจจุบันที่ประเทศญี่ปุ่น โดยโครงการดังกล่าวมีความคิดพื้นฐานของการพัฒนาในเชิงขบวนการ (Movement) คือ

- (1) ท้องถิ่นแต่ทั่วโลก (Local but Global)
- (2) อิสระ สร้างสรรค์ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น (Independent Creative and Original Ideas)
- (3) ส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง (To Help People Develop Their Local Communities)

โครงการดังกล่าวเป็นการส่งเสริมการทำผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญเท่าๆ กัน กล่าวคือ ไม่ว่าจะผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรม หรือกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น ต่างก็เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งคนในชุมชน ทุกคนจะต้องเรียนรู้ และเข้าใจที่จะพยายามดำรงชีวิต อย่างเกื้อกูลกันและมีความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชื่อว่าทุกส่วนมิได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวแต่จะพึ่งพาอาศัยกันเป็นองค์รวมแห่งชีวิต (Symbiosis) มีการอยู่รวมและเกื้อกูลกันระหว่างธรรมชาติและประชาชนคนอื่นหมู่อื่น ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดในเชิงบวกโดยไม่จำกัดที่วัย เขตการปกครองและประเทศ ซึ่งเป็นการใช้พลังในเชิงบวกสู่ก้าวใหม่ของการพัฒนารายได้ ดังคำขวัญที่ว่า “นำจิตวิญญาณของหมู่บ้านสู่มหานคร”

จากที่กล่าวมาข้างต้นโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง หากทุกท้องถิ่นสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาใคร มีการกินดีอยู่ดี และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำยที่สุดเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมก็จะเคลื่อนไหวและดีที่สุดในที่สุด การสร้างรายได้โดยการพึ่งตนเองนั้น สิ่งหนึ่งก็คือ แต่ละหมู่บ้านต่างก็มีผลผลิต หรือวัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง หากนำผลผลิต หรือวัฒนธรรมของแต่ละหมู่บ้านมาทำการพัฒนา หรือเพิ่มมูลค่าเข้าไปแต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งการที่จะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ จนสามารถเข้าสู่มาตรฐานสากล ทำให้สามารถขายได้ทั้งในและต่างประเทศ จะต้องมีการวิจัยที่สนับสนุน 2 ปัจจัยด้วยกัน คือ

ปัจจัยภายใน ทุกคนในหมู่บ้านจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันอุทิศพลังกาย พลังใจให้กันและกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความคิดที่สร้างสรรค์ (Creativity) ในการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพบนรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมนั้น มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งในที่นี้รวมถึงกระบวนการทางความคิดด้วย อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษา ภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งออกมาในรูปแบบของการบริการการท่องเที่ยวก็ได้ ไม่จำเป็นว่าจะต้องผลิตเป็นสินค้าเพียงอย่างเดียว

ปัจจัยภายนอก รัฐบาลต้องพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ การบริหารจัดการ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิต ตลอดจนทางด้านการตลาด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ หรือบริการสามารถจำหน่ายได้ทั้งในและต่างประเทศ

2.2 หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมีนโยบายในการดำเนินการโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้านการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการคุณภาพที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและ

ต่างประเทศ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น นโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นด้วยหลักการและเหตุผลดังนี้ (แนวทางการดำเนินการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์, 2545)

2.2.1 สนับสนุน (Support) มากกว่าให้เงินช่วยเหลือ (Subsidy)

โครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" รัฐบาลจะเน้นการสนับสนุนทางด้านความรู้ใหม่ การจัดการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตลอดจนช่วยเหลือในด้านโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การตลาด มากกว่าที่จะให้เงินสนับสนุน เนื่องจากว่าการให้เงินสนับสนุนมักจะไปทำลายความสามารถในการพึ่งตนเอง

การให้การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีของภาครัฐบาล ได้แก่ การมีศูนย์แนะนำการแปรรูปด้านการเกษตรและประมง (Agricultural and Fishery Products Processing Guidance Center) ศูนย์วิจัยผลิตภัณฑ์ประมง (Marine Products Research Center) ศูนย์วิจัยด้านการเกษตร (Agricultural Research Center) และศูนย์พัฒนาการเกษตร (Agricultural Improvement Extension Center) ซึ่งศูนย์ดังกล่าวเหล่านี้สามารถให้ความช่วยเหลือด้วยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการสร้างวัตถุดิบให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

การให้การสนับสนุนทางการตลาด เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขาย หรือเป็นการหาตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น การจัดตั้งบริษัทหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จำกัด การจัดการแสดงสินค้า (One Tambon One Product Movement Product Exhibition) ร้านค้าในเมืองตนเอง (Home Town Shop) ร้านทดสอบตลาด (One Tambon One Product Antenna Shop) ทำ Homepage สำหรับสินค้าของชุมชนผ่าน Thai tambon.Com และเชื่อมชุมชน สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร ผ่านเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการค้าต่างตอบแทน (Counter Balance)

การให้การสนับสนุนทางด้านความรู้ใหม่ เช่น สถาบันอบรมสำหรับการสร้างความมั่งคั่งให้ท้องถิ่น (Land of Abundance Training School) อุปกรณ์ช่วยพหูประสงค์ (Multi - Purpose Public Use Facility) การจัดการประชุมเพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนแนวคิด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product Presentation and Exchange Meeting)

2.2.2 ปรัชญาของ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

โครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" เป็นแนวคิดที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับ

วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายได้ทั้งในและต่างประเทศ โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ข้อ คือ

2.2.2.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) เป็นการนำกระบวนการทางความคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า หรือบริการให้มีคุณภาพ และเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยที่สินค้าหรือบริการนั้นเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2.2.2.2 พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self – Reliance – Creativity) เป็นการสร้างศักยภาพของท้องถิ่นอย่างหนึ่ง โดยการนำวัตถุดิบจากท้องถิ่นมาพัฒนาให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือบริการด้วยภูมิปัญญาของท้องถิ่น เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ สามารถหารายได้เข้าสู่ท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2.2.2.3 การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่น มีความหวังในการที่จะสร้างรายได้เป็นของตนเองได้ ด้วยความท้าทายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์ โดยการกลั่นกรองออกมาเป็นสินค้าหรือบริการจากภูมิปัญญาของท้องถิ่นตน

2.2.3 กิจกรรมหลัก

2.2.3.1 ขยายสินค้าท้องถิ่นไปยังตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเป็นจุดเด่นของท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพ เพื่อขยายตลาดออกสู่เครือข่ายท้องถิ่น ตลาดเมืองและตลาดโลก

2.2.3.2 ผลิตและคิดค้นขึ้นเองในท้องถิ่น โดยอาศัยความรู้ความสามารถของคนในชุมชน ให้ความร่วมมือกันรับผิดชอบ มีหน่วยงานของจังหวัด กระทรวง กรม กอง เป็นผู้ให้คำแนะนำและการสนับสนุนในด้านเทคโนโลยี

2.2.3.3 สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพของท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นจะทำการเลือกบุคลากรที่มีความรู้ มีวิสัยทัศน์และเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นมาทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในแต่ละท้องถิ่น เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาผลิตภัณฑ์และพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพยิ่งขึ้น

คำนิยามของคำว่า “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” หมายความว่า

หนึ่งตำบล มีหนึ่งผลิตภัณฑ์	หรือ
หนึ่งตำบล มีหนึ่งผลิตภัณฑ์เด่น	หรือ
หนึ่งตำบล มีหนึ่งประเพณี วัฒนธรรมล้ำลึก	หรือ
หนึ่งตำบล มีหนึ่งกีฬาเลิศ	หรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หนึ่งตำบล มีหนึ่งแห่งท่องเที่ยวเด่น หรือ
หนึ่งตำบล มีหนึ่งบทกวี แสดงดนตรี บทเพลง เป็นต้น

ดังนั้นหนึ่งตำบลมีได้หลายผลิตภัณฑ์แต่อย่างน้อยมีหนึ่งผลิตภัณฑ์เด่นเป็นผลิตภัณฑ์หลักและหนึ่งผลิตภัณฑ์หลักอาจผลิตโดยเครือข่ายของหลายหมู่บ้านขึ้นอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นและขบวนการทั้งสิ้นที่สร้างขึ้น

2.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

ตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า รัฐบาลจะจัดให้มีโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยรัฐบาลพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการจัดการบริการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต

นโยบายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการอำนวยการโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” แห่งชาติ พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้มีนโยบายในการดำเนินโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้านการนำทรัพยากร และภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ และสำหรับคุณภาพที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น

จากนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2544 การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.3.1 สร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน

2.3.2 สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ให้สามารถคิดเอง ทำเอง ในการพัฒนาท้องถิ่น

2.3.3 ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.4 ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2.3.5 ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชน ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2.4 การดำเนินงานตามโครงการ

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบาย “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นไปอย่างรวดเร็ว

มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร พระจอมเกล้าลาดกระบัง

อำนาจการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 7 กันยายน 2544 กำหนดให้มี "คณะกรรมการอำนาจการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ" เรียกโดยย่อว่า กอ.นตผ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการและเลขานุการ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนและผู้แทนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสองปี คณะกรรมการอำนาจการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.4.1 กำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการดำเนินงาน "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" เพื่อให้การจัดทำแผนงานและงบประมาณของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

2.4.2 กำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกและขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลที่จะอยู่ในบัญชี หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2.4.3 ศึกษา เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีให้มีการสนับสนุนและเร่งรัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.4 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์"

2.4.5 ออกระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

2.4.6 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน อาจขอให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรืออาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ อื่นไปช่วยปฏิบัติงาน โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ และจะให้ไปช่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

2.4.7 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

2.4.8 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.5 แนวคิด การคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

เพื่อค้นหาสุดยอดของสุดยอด OTOP (Insearch of Excellence) เปิดโอกาสและพัฒนาระดับ OTOP ที่ยังไม่ถึงระดับขึ้นมาจากระดับภูมิภาคสู่สากล โดย การคัดสรรสุดยอด OTOP แบ่งเป็น 3 ระดับ

2.5.1 การคัดสรรสุดยอด OTOP ระดับจังหวัด (เริ่มตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด)

2.5.2 การคัดสรรสุดยอด OTOP ระดับภาค

2.5.3 การคัดสรรสุดยอด OTOP ระดับประเทศ

2.6 หลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

2.6.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

2.6.1.1 ชื่อกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์ ชื่อหัวหน้ากลุ่มสถานที่ตั้งและการติดต่อ

2.6.1.2 กลุ่มสถานะของกลุ่ม

2.6.1.3 จำนวนแรงงาน

2.6.2 หลักเกณฑ์ทั่วไป (General Criteria) 5 ด้าน ประกอบด้วย

2.6.2.1 การผลิต ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง เช่น แหล่งที่มาของวัตถุดิบ การขยายแรงงานกำลังผลิต ช่วงระยะเวลาในการผลิต กำลังการผลิตการรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิตศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย

2.6.2.2 การตลาด ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า จำนวนแหล่งสินค้ารายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้าเทียบกับปีที่ผ่านมาความต่อเนื่องของตลาดรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ เครื่องหมายและฉลากช่องทางการจำหน่าย การสร้างแรงจูงใจ และความพึงพอใจของลูกค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น ที่มาขอของรูปแบบสีสันของผลิตภัณฑ์ การพัฒนารูปแบบ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในรอบ 1 ปี การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์

2.6.2.4 ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Story of Product) ภูมิปัญญาท้องถิ่น/เอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2.6.2.5 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ เช่น ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม กองทุนของกลุ่ม การบริหารจัดการองค์กร/กลุ่ม

2.6.3 หลักเกณฑ์เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ (Specific Criteria)

แยกพิจารณาแต่ละประเภท เช่น ประเภทอาหาร ประเภทเครื่องดื่ม ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ประเภทเครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง ประเภทประดิษฐ์และของที่ระลึก ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา ฯลฯ ซึ่งหลักเกณฑ์รายละเอียดในหัวข้อ นี้ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.)

3. ตัวชี้วัดการดำเนินการของกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

ลีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2538) ได้กล่าวถึง การชี้วัดความเข้มแข็งของกลุ่ม ว่าสามารถพิจารณาจากกรอบตัวชี้วัดได้ดังนี้ คือ

3.1 วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม อาจวัดจากระดับขั้นของการพัฒนากลุ่มว่ามีลักษณะกลุ่มสนใจ หมายถึง มีการร่วมมือถกเถียงถึงปัญหา กลุ่มศึกษาเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชนเพื่อแก้ปัญหา และกลุ่มกิจกรรม หมายถึง มีการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน

3.2 กฎกติกา กลุ่มที่มีความเข้มแข็งจะมีการกำหนด กฎกติกา ระเบียบ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรจะมีการกำหนดกฎระเบียบและกติกา เพื่อให้บังคับกับสมาชิกกลุ่ม สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบและกติกา และสมาชิกควรปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาด้วย

3.3 สมาชิก กลุ่มที่จะเข้มแข็งได้ ต้องคำนึงถึงสมาชิกในด้านจำนวน และคุณภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงความเอาใจใส่ ความพร้อมเพรียงในการทำกิจกรรมร่วมกัน และความรู้หน้าที่และการทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ การวัดในเรื่องนี้อาจวัดจากจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น ระดับพูดคุยถึงปัญหา ระดับเสนอความคิด ระดับลงมือปฏิบัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 กรรมการกลุ่ม กรรมการกลุ่มที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ดังตัวชี้วัดในเรื่องกรรมการกลุ่มที่สำคัญ เช่น ความรู้ความสามารถของกรรมการ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบในการประชุม การติดตามงานและประเมินผลงาน เป็นต้น

3.5 กิจกรรม การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มทำขึ้น เป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งถึงความเข้มแข็งของกลุ่ม เช่น กิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพของสมาชิก กิจกรรมด้านพัฒนาสังคม กิจกรรมด้านการรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ และกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรสาธารณะของชุมชน

3.6 กองทุนของกลุ่ม ความสามารถในการระดมทุนภายใน นับเป็นเครื่องมือสะท้อนถึงศักยภาพ และความเข้มแข็งของกลุ่มได้เป็นอย่างดี ซึ่งตัวชี้วัดในประเด็นนี้ ได้แก่ ขนาดของกองทุนที่ระดมจากสมาชิก ประเภทของกองทุน เช่น กองทุนธนาคารข้าว ธนาคารวัว กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ความสม่ำเสมอในการออม/ฝากเข้ากองทุน สมาชิก อัตราการเจริญเติบโตของกองทุน เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์กรหรือกลุ่มของตนเอง โดยเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ องค์กรหรือกลุ่มที่มีความสำคัญในการช่วยพัฒนากลุ่ม สมาชิก รวมถึงท้องถิ่น และครอบครัวของประชาชน ซึ่งในการมีส่วนร่วมนั้น กลุ่มควรให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมขององค์กรหรือกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกได้ตระหนักว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้น และจะต้องมีหน้าที่มีความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบกติกาขององค์กร รวมถึงการร่วมรับผลประโยชน์ที่ได้จากการเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กร ดังนั้น นอกจากพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานของกลุ่มชุมชน โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ในด้านการดำเนินงานและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แล้วควรพิจารณาปัจจัยการมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในด้านต่างๆ ด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรหมพันธ์ เศษฐรัง (2542) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง ในเรื่องความรู้ในการบริหาร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการดำเนินการธุรกิจ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการพึงพอใจในผลตอบแทนจากกลุ่มแม่บ้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษา ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการดำรงตำแหน่งทางสังคม และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- รายได้รวม รายได้นอกภาคเกษตร รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการดำเนินธุรกิจส่วนร่วมของกลุ่ม มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่สำคัญ คือ การขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ ขาดการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขาดความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร รวมทั้งการถนอมอาหาร ขาดตลาดจำหน่ายของกลุ่มที่ผลิต ขาดความสามัคคี กลุ่มยังมีรายได้น้อยกว่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และยังขาดอุปกรณ์ต่างๆในการดำเนินการธุรกิจ

จันทนา ไอสถกระพันธ์ (2538) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันในกลุ่มทั้งสองและน่าจะมีผลทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประสบผลสำเร็จ คือ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำกลุ่มในการช่วยสมาชิกตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่มและการรับรู้วัตถุประสงค์การดำเนินการกลุ่ม ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่ม คือ กลุ่มจัดประชุมพร้อมทั้งให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมเดือนละครั้งและกลุ่มให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็นแก้ไขปัญหาต่างขณะร่วมดำเนินกิจกรรม และปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์กลุ่ม ได้แก่ การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลเฉลี่ยคืนตามหุ้นให้แก่สมาชิกอย่างยุติธรรมและกลุ่มเก็บไว้เป็นทุนสำรองเพื่อดำเนินการกลุ่มปีต่อไป และสมาชิกพอใจรายได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มและภูมิใจ

ใจมานัส พลอยดี (2540) ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจชุมชน โดยเปรียบเทียบระหว่างภาพรวมและภาพย่อย พบว่ามีปัจจัยสำคัญ 10 ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างแยกไม่ออก ได้แก่ 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน 2) ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้นำมีความสำคัญในการกำหนดบทบาทและนโยบายของการดำเนินกิจการ 3) ปัจจัยเกี่ยวกับตัวสมาชิก สมาชิกที่ดีควรมีคุณสมบัติการเป็นผู้ที่มีเป้าหมายเดียวกับธุรกิจ มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมั่นทั้งต่อตัวผู้นำและธุรกิจ เป็นต้น 4) ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสถาบันนอกทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน นักวิชาการ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์นั้นมีทั้งที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบ 5) ปัจจัยด้านการเงินการสะสมทุนด้วยการพึ่งพาตนเองเป็นปัจจัยสำคัญของการระดมทุนภายในที่มีความมั่นคงกว่าการกู้ยืมเงินจากภายนอก 6) ปัจจัยการบริหารจัดการ พิจารณาทั้งโครงสร้างและรูปแบบการบริหารจัดการ และการพัฒนาองค์กรธุรกิจซึ่งต้องมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ 7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจัยด้านการผลิต การผลิตควรอยู่บนพื้นฐานความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของชุมชนนั้น 8. ปัจจัยด้านแรงงาน ชุมชนควรเลือกการผลิตโดยใช้แรงงานในชุมชนที่มีทักษะฝีมือและความชำนาญในการผลิตนั้นๆ อยู่แล้ว 9) ปัจจัยด้านการตลาด การมีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอนส่งผลดีต่อระบบการผลิต การจ้างงาน และระบบการเงิน 10) ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร การกระจายข้อมูลข่าวสารด้านธุรกิจ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกทราบความเป็นไปที่แท้จริงจะช่วยให้สมาชิกเข้าใจในการดำเนินกิจการนั้นมากขึ้น รวมทั้งการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากภายนอก เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของตลาดและแนวโน้มสินค้าที่ผลิตของชุมชน

ผ่องผิว หิรัญรังสิต (2539) ศึกษาเรื่อง “การรวมตัวของสตรีในชนบท กรณีศึกษากลุ่มสตรีแม่บ้านศรีดอนมูล ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า กลุ่มสตรีที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันในหลายลักษณะ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และได้รับจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เงื่อนไขที่เป็นปัจจัยให้มีการรวมกลุ่มกันมีหลายประการ เช่น กรณีความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การแบ่งบทบาทเพศชายและหญิง ประเพณีความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชน การเห็นตัวอย่างจากกลุ่มอื่นๆ และความคิดในการพัฒนาสตรีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทราย และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอิสระดังนี้ คือ อายุ รายได้ ประสบการณ์ฝึกอบรม ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร และความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญ ต่อการทำนายการมีส่วนร่วมของสมาชิก ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จนั้นมีเพียง 2 ตัวแปร คือ ประสบการณ์การฝึกอบรม และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกัน

สัมพันธ์ เตชะอธิก (2540) ได้ศึกษาถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบขององค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะต้องประกอบด้วย การมีอุดมการณ์ร่วมกัน การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง มีผู้นำที่มีความสามารถและเป็นที่ยอมรับ ทั้งในด้านความคิด การพูด การกระทำ การเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านศีลธรรม และด้านการประกอบอาชีพ รวมทั้งความสามารถในการประสานทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

อุษณีย์ พันธุ์จันทร์อุไร (2541) ได้ศึกษา “ธุรกิจชุมชน” ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาอุตสาหกรรม กรณีศึกษาสถานบริการน้ำมันบางจาก พบว่า แนวทางพัฒนาประเทศมีแนวโน้มที่จะ

มุ่งให้เกิดการพัฒนาตนเองในระดับชุมชนไปพร้อมๆ กับการพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงได้เสนอทางเลือกที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาด้วยตนเอง นั่นคือ แนวทางธุรกิจชุมชน ซึ่งชุมชนนี้จะเป็นความร่วมมือของคนในชุมชนในการที่จะก่อตั้งธุรกิจขึ้น โดยจะเป็นการรวมทุน ร่วมบริหาร และร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการวิจัย (Research Methodologies)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยทำการศึกษาถึงความ
สำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ในการเลือกพื้นที่วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดย
กลุ่มที่เลือก คือ กลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 20 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น ภาระงาน
กลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง 1 คน สมาชิกกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง 5 ท่าน
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน สมาชิกบริหารส่วนตำบลแหลมทราย 1 คน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบล
แหลมทราย 1 คน รวมเป็น 9 คน

เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย สมุดบันทึก ปากกา เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป
แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์
แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลแต่ละประเภท
ที่ได้รวบรวมไว้ แล้วนำมาบรรยายเป็นผลการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะเวลาที่ใช้ในการทำการวิจัย

ในการศึกษาและทำการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการศึกษา รวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล รวมระยะเวลาประมาณ 5 เดือน โดยจะเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 จนถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล (Findings and Results)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติและความเป็นมาของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

ตอนที่ 1 ประวัติและความเป็นมาของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

1.1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของชุมชน

1.1.1 จังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ตอนบนสุดของภาคใต้ ระหว่างเส้นละติจูดที่ 10 องศา 29 ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 99 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางรถยนต์ประมาณ 463 กิโลเมตร และเส้นทางรถไฟสายใต้ประมาณ 476 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 3.75 ล้านไร่ หรือ 6,010.849 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ของภาคใต้ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ (ภาพที่ 1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดระนองและประเทศเมียนมาร์ (มีความยาวประมาณ 222 กม.)

การปกครอง แบ่ง ออกเป็น 8 อำเภอคือ เมืองชุมพร หลังสวน สวี ท่าแซะ ปะทิว ละแม ทุ่งตะโก และพะโต๊ะ

ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ของจังหวัดชุมพรแบ่งเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ พื้นที่ราบตอนกลาง พื้นที่ราบชายฝั่งทะเล พื้นที่ทางทิศตะวันตกเป็นที่สูงและภูเขา ทิวเขาที่สำคัญคือ ทิวเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นพรมแดนทางธรรมชาติระหว่างประเทศ ถัดจากแนวที่สูงมาทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบตอนกลางซึ่งมีลักษณะเป็นที่ราบลูกคลื่นและที่ราบลุ่ม เป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับพื้นที่ทางตะวันออกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 222 กิโลเมตร ลักษณะชายหาดของจังหวัดชุมพรค่อนข้างเรียบ มีความโค้งเว้าน้อย ความกว้างของจังหวัดโดยเฉลี่ย 36 กิโลเมตร

ภูมิอากาศ จังหวัดชุมพร เป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเหตุให้มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ - ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม - ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม กลางเดือนธันวาคม ในช่วงปีที่ผ่านมาปริมาณน้ำฝนในจังหวัดชุมพร อยู่ในช่วง 1,558 – 2,349 มิลลิเมตร โดยเฉลี่ยแล้ว มีฝนตกปีละประมาณ 186 วัน ซึ่งเมื่ออุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 34.5 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดที่ 22 องศาเซลเซียส

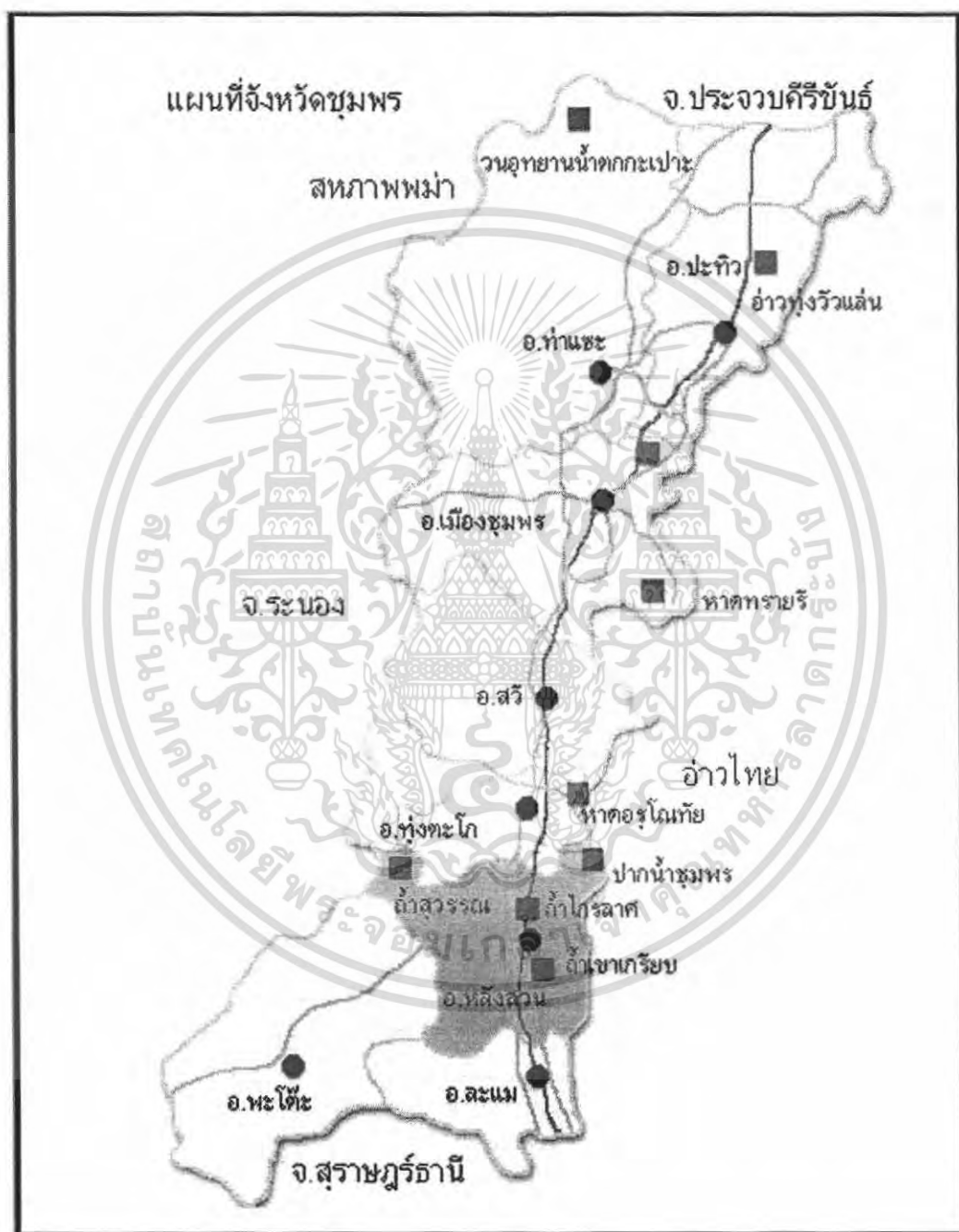
ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดชุมพรมีพื้นที่ป่าไม้ครอบคลุมทุกอำเภอของจังหวัด จากการสำรวจเมื่อปี 2504 มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 2,590,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.29 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด จากการสำรวจพื้นที่ป่าโดยบันทึกภาพจากดาวเทียม Landsat – 5 (TM) Landsat – 7 (TM) มาตราส่วน 1 : 50,000 เมื่อปี พ.ศ.2547 พื้นที่ป่าไม้ ในจังหวัดชุมพรลดลง 762,294 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ป่าไม้ปี 2543 เฉลี่ยลดลงร้อยละ 0.72 ต่อปี เนื่องจากมีการบุกรุกเพื่อทำการเกษตร เช่น สวนส้ม สวนปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ประเภทป่าในจังหวัดชุมพรเป็นประเภทไม้ผลัดใบ 3 ชนิดป่า ได้แก่ ป่าดิบชื้น ป่าชายเลน และป่าพรุ

แม่น้ำ จังหวัดชุมพร ประกอบด้วยแม่น้ำลำคลองสายสั้น ๆ ไหลจากเทือกเขาฝั่งตะวันตกของจังหวัด ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารลงสู่อ่าวไทย มีแม่น้ำที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำท่าตะเภา แม่น้ำชุมพร ลำน้ำรับร้อ ลำน้ำท่าแซะ แม่น้ำหลังสวน คลองสวี คลองตะโก และคลองละแม

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด มีสาขาหลัก คือ สาขาเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสาขานำ ในโครงสร้างการผลิตของจังหวัด จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแจ้งว่า ในปี พ.ศ.2547 จังหวัดชุมพร มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) ตามราคาประจำปีประมาณ 32,594 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 5.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน (Per capita GPP) ประมาณ 68,839 บาท สาขาการผลิตที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุด คือ สาขาเกษตรกรรม ซึ่งมีมูลค่าการผลิตประมาณ 11,906 ล้านบาท รองลงมา คือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก ซึ่งมีมูลค่าการผลิตประมาณ 4,074 ล้านบาท ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา จังหวัดชุมพร มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉลี่ยร้อยละ 5.9 ต่อปี การผลิตในสาขาเกษตรกรรม ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ มะพร้าว ยางพารา กาแฟ ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และการประมง ด้านอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร เช่น อุตสาหกรรม ผักและผลไม้บรรจุกระป๋อง อุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสกัดน้ำมันปาล์ม อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง อุตสาหกรรมปลาป่น เป็นต้น ในปี 2547 จังหวัดชุมพร มีโรงงานทั้งสิ้น 488 แห่ง จำนวนเงินลงทุน 7,938.85 ล้านบาท มีจำนวนคนงาน 10,957 คน

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดชุมพร

ที่มา: www.Chumphon.go.th (2550)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1.2 บ้านท่ามะปริง

• บ้านท่ามะปริง เป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับริมแม่น้ำ ซึ่งชาวบ้านก็มักจะเดินทาง ทางเรือ และ จะขึ้นฝั่งที่ท่ามะปริง (เมื่อก่อนนั้นจะมีต้นมะปริงใหญ่อยู่เป็นสัญลักษณ์บอก) ซึ่งนายท้ายเรือทุกคน เวลาผู้โดยสารบอกว่าขึ้นท่ามะปริงทุกคนรู้จัก เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึง ใช้ชื่อว่า บ้านท่ามะปริงมาจนถึงทุกวันนี้

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ในบ้านท่ามะปริงเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเกษตรกรรม ทั่วไป จะมี 2 ฤดู คือฤดูฝนและฤดูร้อน ในฤดูร้อนอากาศจะไม่ค่อยร้อนเพราะว่าจะเป็นส่วนมัจฉศ จะปลุกกันมาเป็นร้อยปีส่วนใหญ่

ที่ตั้ง ห่างจากอำเภอหลังสวนประมาณ 5 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (ภาพที่ 2)

ทิศเหนือ จรด หมู่ที่ 1 ตำบลแหลมทราย

ทิศใต้ จรด แม่น้ำหลังสวน

ทิศตะวันออก จรด หมู่ที่ 4 ตำบลแหลมทราย

ทิศตะวันตก จรด หมู่ที่ 2 ตำบลแหลมทราย

เนื้อที่ เนื้อที่ประมาณ 250 ไร่ พื้นที่ติดต่อสายปากน้ำหลังสวน และติดแม่น้ำหลังสวน

จำนวนครัวเรือน มีจำนวน 57 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 211 คน แยกเป็นชาย 108 หญิง 103 คน

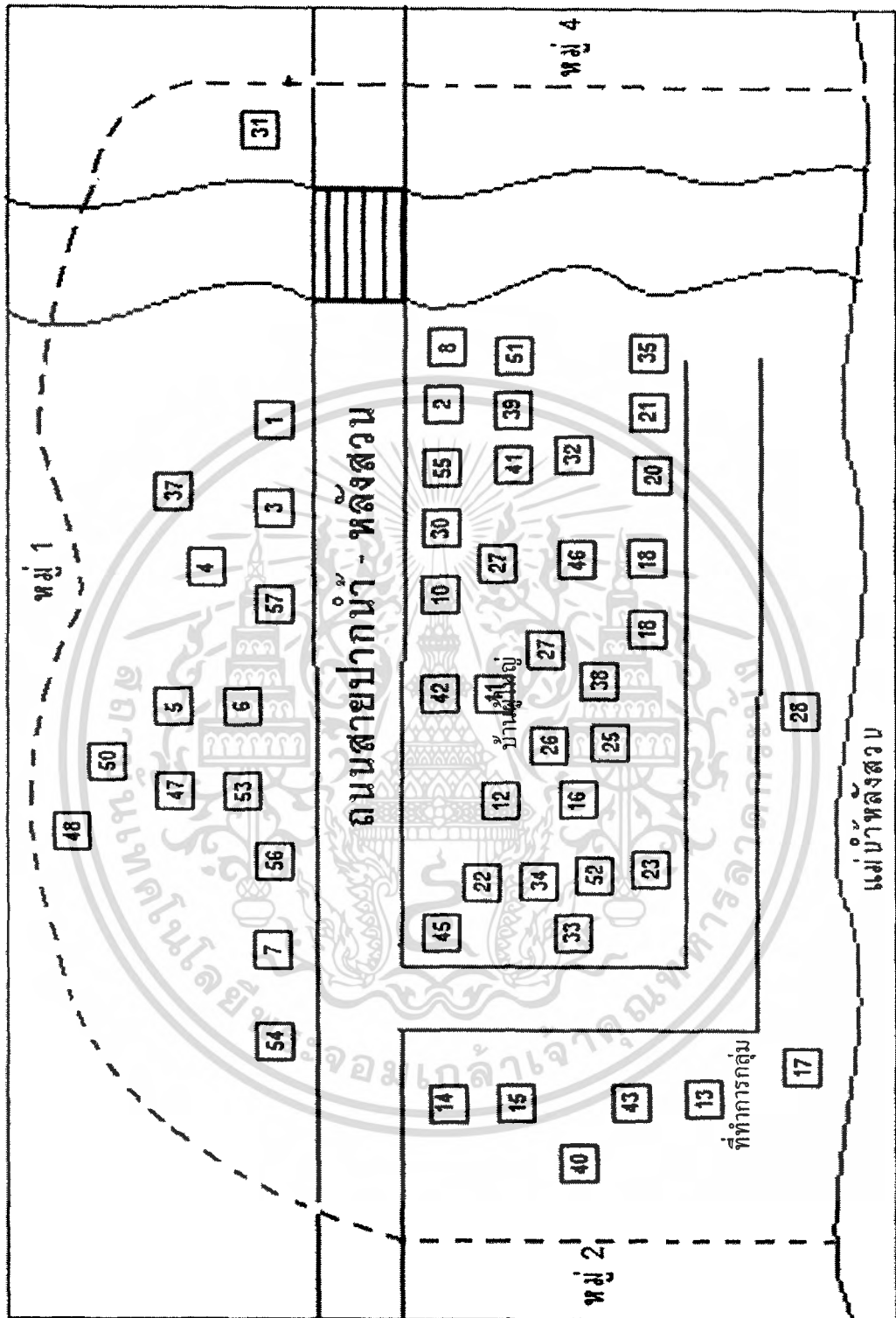
สภาพเศรษฐกิจ ประชากรในหมู่บ้านมีรายได้เฉลี่ย 24,500 บาท/คน/ปี ประชากรมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ประชากรในหมู่บ้านเดินทางสะดวกไม่มีปัญหาเรื่องการสัญจร ครัวเรือนมีเงินออมในรูปของกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน

อาชีพ บ้านท่ามะปริง ซึ่งพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำเกษตร และชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำการเกษตรกรรม ซึ่งจะเน้นการทำสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ จะมีมังคุดเป็นไม้เศรษฐกิจของหมู่บ้าน จะทำสวนไม้ผลแบบผสมผสาน

สภาพทางสังคม ประชากรในพื้นที่มีหลักประกันสุขภาพ (30 บาท รักษาทุกโรค) ทุกครัวเรือนได้รับข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อชุมชนสม่ำเสมอ จาก หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุจากการประชุมของหมู่บ้าน/จากการพูดคุย เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน ประชาชนที่มีอายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้

ศาสนา ชาวบ้านท่ามะปริงนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะไปทำบุญที่วัดแหลมทราย หรือวัดวาลูการาม ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน และจะไปวัดกันทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 แผนที่ บ้านท่ามะปริง
ที่มา : แผนชุมชนหมู่บ้าน (2549)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.1 ประวัติการจัดตั้งกลุ่มกล้วยอบเล็บบ่มือนางท่ามะปริง

จากการศึกษาพบว่า กล้วยอบเล็บบ่มือนางเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับครอบครัว เริ่มจากการขายในลักษณะกล้วยดิบ และจะเหลือเก็บไว้รับประทานเป็นผลไม้ประจำบ้านซึ่งเป็นที่ยอมรับมานาน บรรพบุรุษก็เริ่มคิดค้นวิธีการถนอมอาหารมาใช้ โดยการนำกล้วยเล็บบ่มือนางมาทอดเป็นกล้วยกรอบคลุกเกลือ และเคลือบน้ำตาลเก็บไว้รับประทานในบ้าน หรือเป็นของฝากให้กับญาติมิตร จากประสบการณ์ที่ได้รับประทานกล้วยทอดเล็บบ่มือนางจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นของรับประทานเล่นซึ่งมีคนชื่นชอบในหมู่บ้าน

ในปี พ.ศ. 2538 นาง ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ ซึ่งอยู่ในช่วงว่างงานอยู่ได้คิดนำกล้วยเล็บบ่มือนางในบ้านมาทอดบรรจุถุงพลาสติกขายตามร้านค้าย่อยในชุมชน และเป็นของฝากแก่กลุ่มเพื่อน ๆ ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากคนที่รับประทานเป็นอย่างมาก จึงได้ชักชวนเพื่อนจำนวน 3 – 4 คน มาร่วมกันทำกล้วยกรอบ บรรจุถุงพลาสติกขายให้กับร้านค้าในชุมชน

“ตอนแรกก็ทำขายคนเดียวแถวบ้าน ปรากฏว่าคนชอบ แล้วเริ่มขายดี เริ่มทำคนเดียวไม่ไหว จึงไปชวนที่ว่างงานอีก 2-3 คนมาช่วยทำ” (ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

พ.ศ. 2539 จึงมีแนวคิดร่วมกันมาแปรรูปกล้วยเล็บบ่มือนางในลักษณะต่างๆกัน โดยในระยะเริ่มแรกได้ไปศึกษาการแปรรูปกล้วยอบ จากกลุ่มแม่บ้านตำบลท่ามะปลา หลังจากนั้นจึงได้คิดรวมกลุ่มกับสมาชิกในหมู่บ้านที่ว่างงานมาทำกล้วยอบ โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากการกู้ยืมภายในครอบครัวมาลงทุนให้กับกลุ่มดำเนินกิจการต่อเนื่องมา จนมีการขยายตลาดเพิ่มมากขึ้น

“พอของขายดีก็อยากทำกล้วยแบบอื่นบ้าง และเห็นว่ากลุ่มแม่บ้านท่ามะปลาเขาทำกล้วยอบขายดี ก็เลยไปศึกษาจากเขามาทำขายดู” (ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มเติมภายใต้โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สำหรับค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจทางกลุ่มจึงได้นำเงินมาขยายอาคารเพิ่มเติมพร้อมซื้ออุปกรณ์การแปรรูปกล้วยเพื่อขยายกำลังการผลิตให้ทันกับความต้องการของลูกค้ามาทำกล้วยอบจำหน่ายให้กับลูกค้าในตลาดภาคกลาง จนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย จึงจำเป็นต้องมีสมาชิกเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มกำลังการผลิต โดยมีสมาชิกเพิ่มเป็น 20 คน

“ปี 45 มีงบกระตุ้นเศรษฐกิจเข้ามาพอดี จึงทำเรื่องจัดตั้งกลุ่ม และขอขอยืมเงินเพื่อขยายการผลิตและซื้อตู้อบเพิ่ม จากเดิม 2 ตู้ ตอนนี้ มี 7 ตู้แล้ว” (ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

“เห็นเขาตั้งกลุ่ม แล้วตอนนั้นไม่มีอะไรทำ เขามาชวนก็เลยเข้าร่วมกลุ่มกับเขาดีกว่าไม่มีอะไรทำ”

ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ทางกลุ่มได้มีการพัฒนาการแปรรูปจากกล้วยเล็บมือนาง เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ทั้งของขบเคี้ยวรับประทานเล่น และของใช้ เช่น กล้วยกรอบปรุงรสต่างๆ (รสบาบิคิว , ปาปริก้า , ต้มยำ , หวาน , เค็ม) และมีสินค้าที่อยู่ในช่วงทดลอง เช่น ซอสกล้วย กล้วยกวน ทองม้วนกล้วย และผลิตภัณฑ์ล่าสุดคือ เจลล้างหน้า ซึ่งได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันการศึกษาของภาครัฐ จนกลุ่มมีความเข้มแข็ง ถึงปัจจุบัน

1.2.2 วัตถุประสงค์ของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

1.2.2.1. เพื่อให้ชาวสวนมีการปลูกกล้วยเสริมในพื้นที่สวนของตนเอง เป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ส่งขายให้เป็นวัตถุดิบของกลุ่มเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

1.2.2.2. เพื่อสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในกลุ่มให้มีอาชีพเสริมเลี้ยงครอบครัว

1.2.2.3. เพื่อสร้างศักยภาพให้กลุ่มมีความรู้ และมีทักษะในการสร้างฝีมือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

1.2.2.4. เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นรองรับธุรกิจขนาดย่อมในชุมชน และมีผลผลิตอย่างต่อเนื่องสนองความต้องการของตลาด

1.2.2.5. เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ “ของดีเมืองหลังสวน” เป็นการสร้างเอกลักษณ์ของชื่อเสียงทั้งในระดับชุมชนและจังหวัด

1.2.3 รางวัลที่ได้รับ

ปี พ.ศ. 2543 รางวัลที่ได้รับ รางวัลเกียรติคุณ ธุรกิจส่งเสริมการท่องเที่ยวดีเด่นและภูมิปัญญาชาวบ้านยอดเยี่ยมดีเด่น ด้านอาหาร

ปี พ.ศ. 2545 รางวัลที่ได้รับ ประกาศเกียรติคุณ ประกวดอาหารไทยใช้สารไอโอดีน งานมหกรรมผ้าไทย เทิดไท้องค์ราชินี เนื่องในวันแม่แห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2546 รางวัลที่ได้รับ เซลล์ชวนชิม

ปี พ.ศ. 2546 รางวัลที่ได้รับ รางวัลการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย 4 ดาว

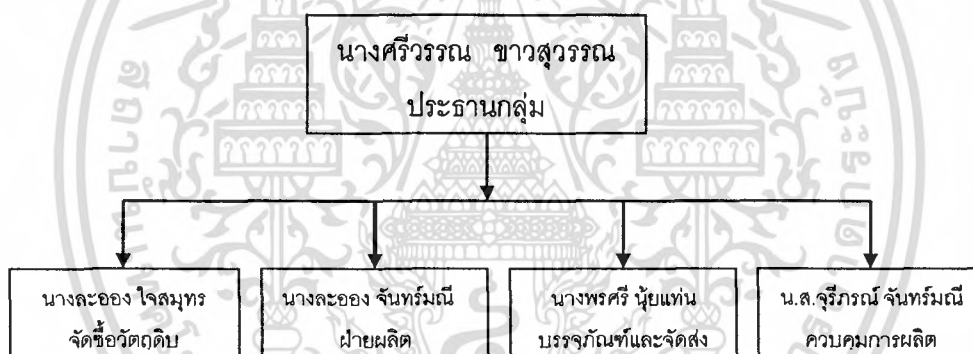
ปี พ.ศ. 2547 รางวัลที่ได้รับ รางวัลการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย 5 ดาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

2.1 กระบวนการทำงานของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้ (ภาพที่ 3)

- 1.นางศรีวรรณ ชาวสุวรรณ ประธานกลุ่ม ควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามขั้นตอนตามเป้าหมายคุณภาพ
- 2.นางละออง ใจสมุทร จัดซื้อวัตถุดิบ ตรวจสอบวัตถุดิบที่ส่งเข้าโรงงาน เก็บวัตถุดิบในสถานที่ที่เหมาะสม
3. นางละออง จันทรมณี ผู้ช่วยฝ่ายผลิต ชำนาญงานผลิตและขั้นตอนการผลิต
4. นางพรศรี น้อยแทน บรรจุก้อนท์และจัดส่ง ตรวจสอบการบรรจุหีบห่อแน่นอนนามิตชิด ก่อนขนส่ง ตรวจสอบเช็คการจัดผลิตภัณฑ์และเช็คยอด
5. น.ส.จุริภรณ์ จันทรมณี ควบคุมการผลิต ควบคุมการทำงานของสมาชิก

ภาพที่ 3 การวางผังองค์กร

2.5 ข้อปฏิบัติของกลุ่ม

- 2.5.1. เข้าร่วมประชุมเดือนละ 1 ครั้ง
- 2.5.2. ชี้แจงระเบียบ งบประมาณรายได้ รายจ่ายของกลุ่ม
- 2.5.3. ให้สมาชิกกลุ่มมีเงินปันผลประจำปี
- 2.5.4. มีฝ่ายตรวจสอบงบประมาณรายได้ ค่าใช้จ่าย โดยแต่งตั้งจากสมาชิกในกลุ่ม
- 2.5.5. จัดให้สมาชิกดูงานนอกสถานที่ เพื่อนำมาปรับปรุงดำเนินงานในกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 ผลิตรภัณฑ์ของกลุ่ม

2.6.1. ก๊วยฮอบเล็บมือนาง

2.6.2. ก๊วยกรอบปรุงรส

2.6.3. ก๊วยกวน

2.6.4. ซอสก๊วย

2.6.5. ทองม้วนก๊วย

2.6.6. สบู่เหลว

2.6.7. เจลล้างหน้า

2.7 กิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มก๊วยฮอบเล็บมือนางท่ามะปริง

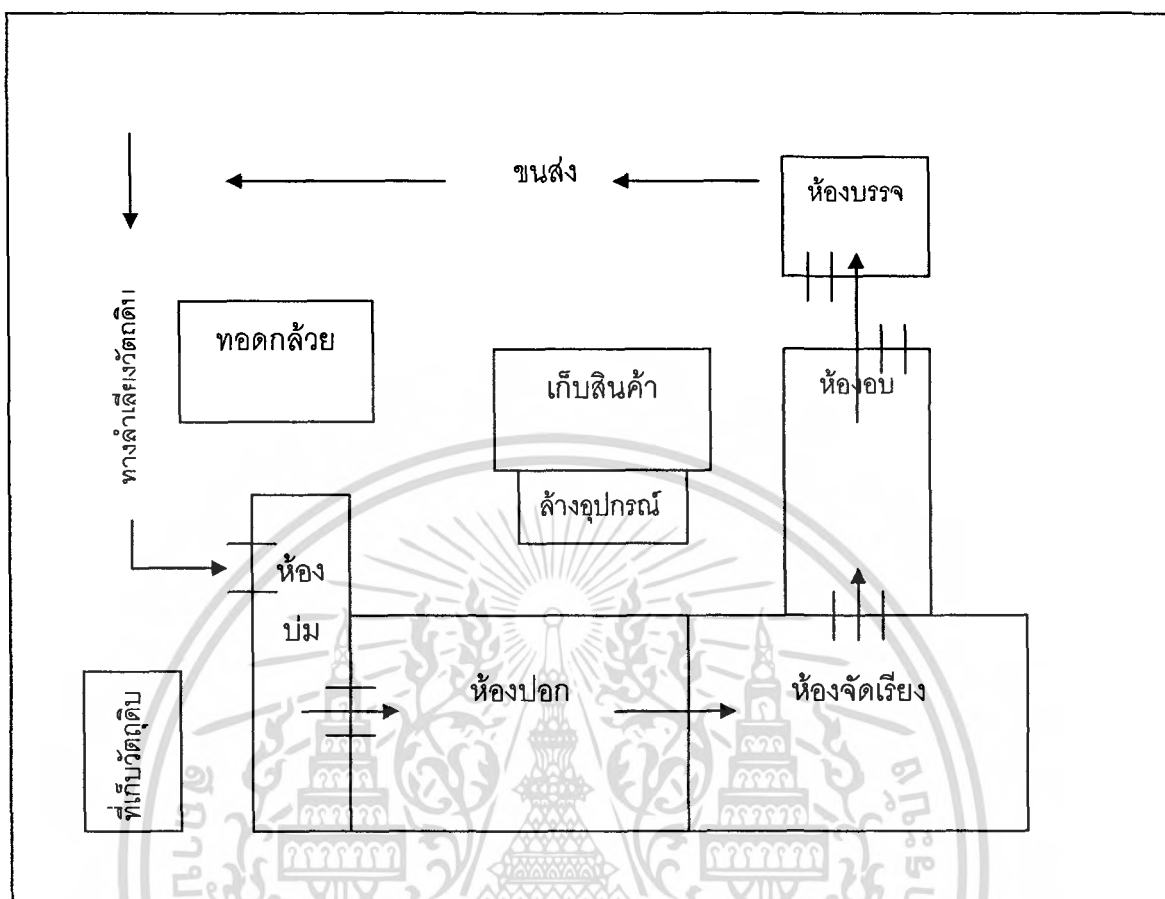
การดำเนินกิจการ จำเป็นจะต้องมีเครือข่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ทางกลุ่มจึงมีเครือข่ายเชื่อมโยงดังนี้

2.7.1. กลุ่มชาวสวนก๊วย ทางกลุ่มได้สนับสนุนให้ชาวสวนรวมกลุ่มกันปลูกก๊วย โดยมีตัวแทนรับซื้อป้อนส่งเข้าในกลุ่ม ในลักษณะมีการประกันราคา ทำให้ชาวสวนได้มีการขยายแปลงพืชสวนเพิ่มเติม โดยมีการรับซื้อวัตถุดิบทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ของอำเภออื่นๆ เช่น อำเภอพะโต๊ะ สวี พุงตะโก และละแม

2.7.2. กลุ่มแปรรูปทำก๊วยฮอบ ทางกลุ่มมีการกำหนดคุณลักษณะสินค้า และยังมีการรับซื้อก๊วยฮอบจากกลุ่มอื่นๆมาเป็นเครือข่ายร่วมกัน

2.8 แหล่งวัตถุดิบ

ทางกลุ่มได้สนับสนุนให้ชาวสวนรวมกลุ่มกันปลูกก๊วย โดยมีตัวแทนรับซื้อป้อนส่งเข้าในกลุ่ม ในลักษณะมีการประกันราคา ทำให้ชาวสวนมีการขยายแปลงพืชสวนเพิ่มเติม มีการรับซื้อวัตถุดิบทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ของอำเภออื่นๆ เช่น อำเภอพะโต๊ะ สวี พุงตะโก และละแม

ภาพที่ 4 แผนผังการผลิตกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

2.9 รายละเอียดกระบวนการผลิตกล้วยอบเล็บมือนาง

กรรมวิธีการผลิต กล้วยเล็บมือนางอบกรอบ

1. นำผลกล้วยดิบปอกเปลือกแช่น้ำ
2. นำมาหั่น ทอดในกระทะพอสุก
3. ปรงรสตามความนิยมของลูกค้า
4. บรรจุซอง และนำจำหน่ายต่อไป

กรรมวิธีการผลิต กล้วยเล็บมือนางอบแห้ง

1. นำกล้วยที่ปอกเปลือกแล้วนำมาร่อนเพื่อให้กล้วยมีความหวาน
2. นำกล้วยที่ร่อนเสร็จมาเรียงในแผง เพื่อนำเข้าตู้อบ
3. นำกล้วยเข้าตู้อบประมาณ 12 ชั่วโมง แล้วนำกล้วยออกมากลับด้าน

พักไว้ประมาณ 30 นาที แล้วนำเข้าอบใหม่อีกประมาณ 20 ชั่วโมง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.10 การควบคุมคุณภาพ

1. การควบคุมวัตถุดิบ มีการกำหนด Spac ของกล้วยเล็บมือนางที่มีผลโตเต็มที่ เพื่อให้ได้กล้วยที่มีปริมาณน้ำตาลในระดับที่เหมาะสม

2. การปฏิบัติงาน มีเครื่องแต่งกายสำหรับพนักงาน สวมหมวกคลุมผม และถุงมือพลาสติกสำหรับจับต้องผลิตภัณฑ์ มีการล้างมือก่อนทำงาน ระหว่างผลิต หรือเมื่อมือสกปรก

3. การควบคุมแมลงและสัตว์ควบคุม ออกแบบโรงเรือนให้สามารถป้องกันสัตว์และแมลง บริเวณรอบๆโรงเรือนผลิต ทำการดูแลรักษาความสะอาดไม่ให้มีสิ่งปฏิกูลที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค

4. ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ หลีกเลี่ยงการใช้สารปรุงแต่งรสชาติ สารกันเหี่ยว และสารกันบูดทุกชนิด

5. การควบคุมคุณภาพสินค้า มีการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านรสชาติ ความสะอาด ลักษณะการบรรจุ ปริมาณน้ำหนักสุทธิ กำหนดวันผลิต – วันหมดอายุ

6. การขนส่ง บรรจุกล่องที่มีฉนวนแข็งแรง

7. การควบคุมคุณภาพจากจุลินทรีย์ รับการตรวจสอบจากชุดตรวจสอบของสำนักงานสาธารณสุข

2.11 ปริมาณการผลิตต่อเดือน มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปริมาณการผลิตต่อเดือน

ลำดับที่	รายการสินค้า	ราคาขายปลีก (บาท)	ราคาขายส่ง (บาท)	กำลังการผลิต (เดือน)
1.	กล้วยเล็บมือนางอบ ขนาด 250 กรัม	20/กล่อง	16/กล่อง	4,000 กล่อง
2.	กล้วยเล็บมือนางอบ ขนาด 200 กรัม	16/กล่อง	14/กล่อง	10,000 กล่อง
3.	กล้วยเล็บมือนางอบ ขนาด 150 กรัม	14/กล่อง	12/กล่อง	4,000 กล่อง
4.	กล้วยเล็บมือนางอบกรอบ ขนาด 50 กรัม	12/ซอง	10/ซอง	5,000 ซอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.12 รายรับรายจ่ายต่อปี ในปีพ.ศ. 2548

รายรับ

ผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางอบ	3,024,000	บาท
กล้วยเล็บมือนางอบกรอบ เป็นจำนวนเงิน	660,000	บาท
ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของกลุ่ม	1,440,000	บาท
รวมรายรับ	5,124,000	บาท
รายจ่าย		
ค่ากล้วยเล็บมือนาง ค่าแก๊ส ค่าไฟฟ้า รวม	1,440,000	บาท
กำไร	<u>4,684,000</u>	บาท

2.13 การบรรจุและปิดฉลาก

บรรจุใส่กล่องพลาสติกใส ปิดปากสนิท ซึ่งน้ำหนัก ตามขนาดที่ลูกค้าต้องการ (150,200,250 กรัม) ขึ้นกล่องให้แน่นสนิท ไม่มีรอยฉีกขาด โดยรายละเอียดบนฉลากจะมี ชื่อสินค้า น้ำหนักสุทธิ วันผลิต – หมดอายุ สถานที่ผลิต ส่วนประกอบ เครื่องหมาย ออย. เครื่องหมายฮาลาล

2.14 การขนส่ง

เคลื่อนย้ายจากห้องเก็บสู่การขนส่งไปยังท่ารถ หากมีฝนตกจะมีผ้าใบปิดมิดชิด รถขนส่งจะต้องทำความสะอาดทุกครั้งก่อนลำเลียงผลิตภัณฑ์ขึ้นรถ ผลิตภัณฑ์ถูกจัดเก็บในรถตู้/รถไฟไปยังลูกค้าโดยมีการปูผ้าอย่างสะอาดและแยกผลิตภัณฑ์ไม่รวมกับวัตถุอื่นๆ และทำความสะอาดพื้นผ้าปูทุกครั้งที่ขนย้ายเสร็จ

2.15 การรับรองมาตรฐาน และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ

1. คณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เลขที่ 86 -2 - 00444 - 2 - 0001
2. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เลขที่ 1609 - 5/112
3. ฮาลาล เลขที่ กอท.ฮล.684/2545
4. มาตรฐาน GMP ประกาศนียบัตร
5. มาตรฐาน HACCP ประกาศนียบัตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.16 ด้านการตลาดและการจัดจำหน่าย

ด้านการตลาดจะมีตลาดรองรับที่แน่นอน ทั้งในและต่างประเทศ ภายใต้ตัวแทนจำหน่าย บริษัท เอส.ที.ไอ.มาร์เก็ตติ้ง (1955) จำกัด เลขที่ 66/36 ม.4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73107 TEL 02 – 889347-8 , 06-5119577 FAX 02-8893597

แหล่งจำหน่าย

1. โครงการหลวงไกลเดินเพลส สาขาพระราม 9 สาขาสุขาภิบาล 3 สาขาสีลม สาขาหัวหิน
2. โครงการดอยคำ
3. ร้านโดยเฉพาะ – สาขาศิริราช และ สาขาครองสาน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นางท่ามะปริง

ปัจจัยภายใน

1. ประธานกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทชัดเจนในกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำประสานงานเพื่อตอบสนองความต้องการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ประธานกลุ่มจะต้องแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนมาก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541) ผู้นำของกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นางท่ามะปริง คือ นาง ศรียรรณ ขาวสุวรรณ ซึ่งเป็นประธานกลุ่ม และเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม จากการศึกษาความเป็นผู้นำพบว่า นาง ศรียรรณ ขาวสุวรรณ มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 ผู้นำแบบประชาธิปไตย ประธาน ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นกับสมาชิก ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจของกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกได้ตัดสินใจในปัญหาหรือดำเนินงานภายในกลุ่มทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกทุกคนให้มีความสามารถมากขึ้น ดังคำกล่าวของสมาชิกต่อการทำงานของประธานที่ให้ข้อมูลดังนี้

“ประธานให้ทุกคนมีสิทธิ์ มีเสียงเท่ากันหมด” (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

“ประชาธิปไตยมากเลยเป็นกันเองกับทุกคน เสนอความเห็นได้ทั้งตอนประชุมหรือในการทำงาน” (พรศรี น้อยแทน, สัมภาษณ์)

1.2 เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการโดยดูจากการแบ่งการทำงานเป็นฝ่ายต่างๆและมีการตลาดรองรับ รวมทั้งการหาแหล่งวัตถุดิบที่แน่นอน มีการประกันราคาวัตถุดิบและทำกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายกับชาวสวนกล้วยและมีฝ่ายการตลาดที่ทำหน้าที่ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

“มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มดีมาก มีการวางระบบงานไว้อย่างดี เป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็ง” (โสภณ ขำจิตร, สัมภาษณ์)

1.3 เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิก เป็นผู้ที่ความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สมาชิกมีความสนใจและเต็มใจยอมรับความเป็นผู้นำ เป็นผู้ไม่หยุดนิ่ง มีการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดเวลา เช่นปัจจุบันกำลังทดลองทำ ซอสลัก้วย กล้วยกวน ทองม้วนกล้วย และผลิตภัณฑ์ล่าสุด คือ เจลล้างหน้า

“ศรีวรรณ เป็นผู้นำที่เหมือนเป็นราชการเป็นผู้อำนวยความสะดวกคนหนึ่ง คือ บริหารงานทุกคน ดูแลทุกคน ดูแลกันทุกเรื่อง” (จรีภรณ์ จันทร์มณี, สัมภาษณ์)

1.4 เป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้นำที่สู้งานและอุปสรรคต่างๆ ตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่ม จนถึงปัจจุบันนี้ กลุ่มสามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จ จนได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ได้รับการชี้แจงว่า

“เป็นผู้นำที่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนสู้งาน ไม่ท้อถอย” (พรศรี น้อยแทน, สัมภาษณ์)

1.5 เป็นผู้นำที่ซื่อสัตย์จริงใจ ในการทำงานกลุ่มประธานจะเปิดเผยเรื่องบัญชีให้ผู้ร่วมงานได้รับรู้ รายรับ – รายจ่าย ในการผลิตสินค้า ให้สมาชิกรับรู้นโยบาย เป้าหมายและแผนงาน เพื่อสมาชิกจะได้รับรู้ทิศทางในการทำงานร่วมกัน

“เรื่องบัญชีจะเปิดเผย สมาชิกอยากดู ขอดูได้ตลอด” (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

“ประธานจะให้สมาชิกร่วมรับรู้แผนงาน และเป้าหมายของกลุ่ม เพื่อจะได้ช่วยกัน อย่างเต็มที่” (วรรณา เพชรเมือง, สัมภาษณ์)

2. สมาชิกกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่ม มีการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติของกลุ่มและการใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารของกลุ่ม สมาชิกต้องมีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่ม แสดงความพึงพอใจ ความสามารถและอุทิศตนเองให้กับเป้าหมายของกลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541) จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน กระตือรือร้น มีความเอื้ออาทรต่อกัน ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี โดยสมาชิกมีความรู้สึกตนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกลุ่ม มีการแสดงออกในการยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มอย่างเคร่งครัด บรรยากาศของกลุ่มจะเป็นกันเองสนุกสนาน มีการพูดคุยหยอกล้อกันบ้าง ขณะทำงาน ไม่มีการเกี่ยงงานเพราะทุกคนมีความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ จากการพูดคุยกับสมาชิกกลุ่ม ได้รับคำบอกเล่าว่า

“เราจะช่วยกันได้ทุกหน้าที่ ทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม เพราะพวกเราช่วยกันกำหนดขึ้นมา” (พรศรี น้อยแทน, สัมภาษณ์)

“ชอบทำงานกลุ่ม สนุกสนานดี มีเพื่อน” (จวีภรณ์ จันทร์มณี, สัมภาษณ์)

3. จุดมุ่งหมายของกลุ่ม หมายถึง สิ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าเป็นความสำเร็จที่คนในกลุ่มต้องการให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด จุดมุ่งหมายที่ดีคือจุดมุ่งหมายที่ทุกคนพอใจ เชื่อมั่นว่ากลุ่มจะทำได้สำเร็จ และสอดคล้องกับแรงจูงใจของตนในการเข้าเป็นสมาชิก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541) จากการศึกษา พบว่า จุดมุ่งหมายของกลุ่มที่สมาชิกทุกคนต้องการคือ การมีงานทำ มีรายได้เสริม เพื่อความมั่นคงของครอบครัว จากเดิมมีอาชีพหลักทำสวนผลไม้ มีรายได้ปีละครั้ง และรายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับดินฟ้า อากาศ เมื่อมีการรวมกลุ่มทำกล้วยอบ สมาชิกทุกคนที่ร่วมกลุ่มต่างมีจุดมุ่งหมายว่า กิจกรรมที่ร่วมกันทำจะช่วยให้มีรายได้เสริมเพื่อ

ช่วยเหลือครอบครัว ซึ่งปัจจุบันถือว่าประสบความสำเร็จ เพราะรายได้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มแม่บ้านถือเป็นรายได้หลักที่มั่นคง ได้สม่ำเสมอทุกเดือน

“การทำงานกลุ่มก็เพื่อว่าจะได้มีงานทำ มีรายได้เสริม ในช่วงที่ผลไม่ ‘ไม่ออกลูก’ (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

“เงินเดือนที่ได้จะเป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน ส่วนเงินที่ได้จากการทำสวนจะเป็นเงินเก็บในครอบครัว” (วรรณา เพชรเมือง, สัมภาษณ์)

4. กฎเกณฑ์ หมายถึง แนวทางหรือเครื่องมือที่ใช้สร้างความสัมพันธ์และการปฏิบัติตนกับบุคคลในกลุ่มที่สมาชิกเข้าใจตรงกันและปฏิบัติเป็นระเบียบข้อบังคับเหมือนกัน เป็นกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541) จากการศึกษาพบว่า สมาชิกทุกคนมีข้อตกลงร่วมกันกฎระเบียบของกลุ่ม โดยการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อไม่ให้เกิด การได้เปรียบเสียเปรียบ และเป็นข้อปฏิบัติในกรณีเกิดการขัดแย้งเกิดขึ้น เช่น สมาชิกผู้ใดไม่มาทำกิจกรรมของกลุ่มจะไม่รับค่าตอบแทนในวันนั้น แต่ก็สามารถส่งตัวแทนโดยการให้คนอื่นมาทำหน้าที่แทนตนเองได้ และถ้ามาสายแต่ทำงานเลิกหลังคนอื่นก็ถือว่าไม่ได้มาสาย จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ได้ว่า

“ถ้าวันไหนติดธุระมาไม่ได้ก็จะให้ลูกสาวมาทำหน้าที่แทน เพื่อจะได้งานไม่เสีย” (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

“เราไม่ใช่ระบบราชการที่จะมาสายไม่ได้เลย ถ้าเรามาสายเราก็ตัดชดเชย จะได้ไม่เป็นการเอาเปรียบผู้อื่น” (วรรณา เพชรเมือง, สัมภาษณ์)

5. การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มทุกรูปแบบจนเกิดความเข้าใจในหมู่สมาชิก การติดต่อสื่อสารที่ดี คือ การติดต่อสื่อสารแบบสองทางระหว่างบุคคลในกลุ่มที่ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารและรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสม ทำให้การรับและถ่ายทอดข่าวสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541) จากการศึกษาพบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นการติดต่อแบบสองทาง โดยการใช้วิธีการติดต่อสื่อสาร 3 วิธี คือ การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ การพูดคุยระหว่างทำงาน และการประชุมกลุ่มทุกเดือน

5.1 การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ เป็นการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม ในเรื่องการแจ้งข่าวสารในช่วงก่อนและหลังการทำงานในกลุ่ม เมื่อมีเรื่องเร่งด่วนในเรื่องของการติดตามตัวหรือแจ้งข่าวสารการทำงานในกรณีเร่งด่วน จากการพูดคุยกับประธานกลุ่ม ได้รับการบอกเล่าว่า

“สมาชิกทุกคนมีโทรศัพท์ เมื่อมีเรื่องด่วนก็ใช้โทรศัพท์ตามตัว หรือบอกข่าวสารต่างๆ ได้สะดวก” (ศรีวรรณ ขาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

5.2 การพูดคุยระหว่างการทำงาน เมื่อมีเรื่องเร่งด่วน มีปัญหา หรือข้อสงสัย ในขณะที่ทำงานจะใช้วิธีพูดคุย หรือประชุมในขณะนั้นเลย ไม่ต้องรอให้ถึงวันประชุมกลุ่มทุกเดือน เพราะในการทำงานสมาชิกกลุ่มจะพบกันทุกวันอยู่แล้ว

“บางครั้งมีเรื่องด่วน ประธานจะเรียกประชุมกันเลย ไม่ต้องรอให้ถึงวันประชุม” (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

5.3 การประชุมกลุ่มทุกเดือน มีการประชุมกลุ่มทุกวันที่ 1 ของเดือนซึ่งเป็นวันรับเงินเดือน ในการประชุมสมาชิกทุกคนมีสิทธิ์เสนอความคิดเห็นในการดำเนินการกลุ่ม รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานกลุ่ม และการเสนอความเห็นในการแก้ปัญหากลุ่ม และในการประชุมจะมีการแจ้งรายรับ – รายจ่ายทุกเดือน สมาชิกทุกคนสามารถซักถามข้อสงสัยได้ในการประชุม

“เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ทุกวันที่ 1 ของเดือน เพราะเงินเดือนออก ประธานจะแจ้งบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกเดือน รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ถ้าสงสัยถามได้” (จรีภรณ์ จันทร์มณี, สัมภาษณ์)

6. กระบวนการเรียนรู้ การผลิตกล้วยอบได้ความรู้ดั้งเดิมจากบรรพบุรุษประกอบกับการศึกษาเพิ่มเติมจากกลุ่มแม่บ้านของตำบลท่ามะปลา และได้รับการฝึกอบรมจากโครงการต่างๆ ที่ทางรัฐบาลได้จัดขึ้น เช่น โครงการอบรมหมักปุ๋ย ปี พ.ศ. 2545 โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โครงการอบรมการทำบัญชีในการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2545 โดยสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดชุมพร และมีการถ่ายทอดความรู้โดยในวันเสาร์อาทิตย์และวันหยุดจะมีเด็กในชุมชนและลูกสมาชิกในกลุ่มมารับจ้างปอกกล้วย โดยกลุ่มจะให้เงินเป็นรายวัน วันละ 100 บาท จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“วิธีการทำกล้วยอบ ไปดูจากกลุ่มแม่บ้านท่ามะปลา หลังจากนั้นก็มาลองทำดู”
(ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

“วันเสาร์อาทิตย์ จะมีพวกเด็กๆ แถวบ้านมาช่วยทำบ้าง ก็ให้ค่าจ้างเป็นรายวันกับเขาไป” (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

7. การจัดหาวัตถุดิบ ทางกลุ่มได้สนับสนุนให้เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มชาวสวนกล้วย เพื่อปลูกกล้วยเป็นวัตถุดิบป้อนเข้ากลุ่ม กลุ่มจึงมีวัตถุดิบใช้ในการผลิตสม่ำเสมอ ทำให้การผลิตไม่มีปัญหา ด้านการขาดวัตถุดิบ การผลิตสามารถดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“เรื่องวัตถุดิบไม่ค่อยมีปัญหาทางกลุ่มเรา จะมีเครือข่ายที่ปลูกกล้วยไว้ส่งประจำอยู่แล้ว” (ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

8. การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้า หมายถึง สินค้าที่ชุมชนผลิตขึ้นในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากสินค้าดั้งเดิม (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ 2544: 1-4) จากการศึกษา พบว่า ปัจจุบันกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางมีผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 7 ชนิด จากเดิมผลิตเฉพาะกล้วยอบเพียงอย่างเดียว และจากการที่ประธานกลุ่มเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์คิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และมีคนใกล้ชิดที่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้การแนะนำช่วยเหลือ จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ที่ดูเขาเป็นเจ้าของที่สาธารณสุข เขาจะช่วยให้คำปรึกษาเวลาเราจะทำผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ” (ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

9. คุณภาพสินค้า หมายถึง สินค้าที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค แบ่งการพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสินค้าที่ต้องได้รับรองคุณภาพ จากคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เช่น สินค้าประเภทอาหารและเครื่องสำอาง เป็นต้น ส่วนที่เป็นสินค้าทั่วไปจะต้องมีเอกสารกำกับสินค้าที่ชัดเจน ได้แก่ ฉลากสินค้า ข้อแนะนำ วิธีการใช้ การเก็บรักษา และส่วนประกอบของสินค้านั้นๆ เช่น สินค้าผ้าทอต้องบอกชนิดของเส้นใย วิธีการซัก วิธีการเก็บรักษา เป็นต้น (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ 2544: 1-4) จากการศึกษาด้านคุณภาพสินค้าของกลุ่ม พบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการรับรองคุณภาพต่างๆ เช่น คณะกรรมการอาหารและยา (อย.) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ฮาลาล GMP และ HACCP จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ผลิตภัณฑ์ของเราได้รับการรับรองหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น อย. มผช. ฮาลาล GMP HACCP” (ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

10. ผลประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่สมาชิกกลุ่มได้รับในรูปแบบต่างๆกันและก่อให้เกิดความพึงพอใจจากสิ่งที่ได้รับนั้น ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยกลุ่มจะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541: 3) จากการศึกษาพบว่า ผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับคือ เงินเดือนและสวัสดิการ โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนได้รับเงินเดือน จากการทำงานเท่ากันทุกคน โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนมีรายได้ต่อเดือน 6,000-10,000 บาท (ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิต) กลุ่มมีการจัดสรรรายได้หลังหักจากการลงทุนแล้ว ดังนี้คือ จ่ายให้กับสมาชิกที่ร่วมกันทำงาน 93% ส่วนอีก 7% หักไว้สำหรับเป็นเงินหมุนเวียนและสวัสดิการของกลุ่ม จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มได้คำชี้แจงว่า

“เงินเดือนสมาชิกทุกคนได้รับเท่ากันหมด รวมทั้งประธานด้วย” (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

ส่วนเงินสวัสดิการของกลุ่มนั้น กลุ่มนำมาใช้เป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกในรูปของค่ารักษาพยาบาล โดยสมาชิกเบิกค่ารักษาพยาบาลได้คนละไม่เกิน 500 บาทต่อปี โดยมีใบเสร็จรับเงิน นอกจากนี้ยังใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมชมการดำเนินงานกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เช่น เป็นค่าอาหารกลางวัน อาหารว่างและเครื่องดื่ม เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ได้รับคำชี้แจงเพิ่มเติมว่า

“สวัสดิการของกลุ่มเราได้เบิกค่ารักษาพยาบาลตามใบเสร็จได้ปีละไม่เกิน 500 บาท” (ศรีวรรณ ชาวสุวรรณ, สัมภาษณ์)

“เวลามีแขกมาเยี่ยมชมกิจการกลุ่มเรา ก็ใช้เงินส่วนสวัสดิการเลี้ยงอาหาร” (ละออง ใจสมุทร, สัมภาษณ์)

ปัจจัยภายนอก

ความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษา พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มกล้วยอบท่ามะปราง ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่มจนถึงปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในด้านต่างๆหลายด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และ ด้านการตลาด หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชุมพร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชุมพร

1. การสนับสนุนจากภาครัฐ การดำเนินงานของกลุ่มกล้วยอบบ้านท่ามะปราง ตั้งแต่เริ่มต้นจัดตั้งกลุ่มจนถึงปัจจุบันมีหน่วยงานต่างๆให้การสนับสนุนหลายหน่วยงาน ในส่วนของหน่วยงานราชการที่ให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มกล้วยอบท่ามะปรางมีดังนี้

1.1 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชุมพร ให้การสนับสนุนด้านเงินลงทุน นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนประสานงานให้กลุ่มไปศึกษาดูงานและนำสินค้าไปจัดแสดงตามงานต่างๆที่ภาครัฐและเอกชนจัดขึ้นทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด

1.2 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ให้การสนับสนุนในด้านการอบรมบรรจภัณฑ์ การดูงานตามต่างจังหวัด และการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้กลุ่มเข้าสู่ระบบมาตรฐานอุตสาหกรรม

1.3 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ให้การสนับสนุนในการแนะนำดูแลให้มีการผลิตสินค้าที่ถูกสุขลักษณะ มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย โดยดำเนินการขอรับรองคุณภาพการผลิตจากกระทรวงสาธารณสุข จนผลิตภัณฑ์ได้รับเครื่องหมายรับรองคุณภาพ อย. และใน

ปัจจุบันยังให้การสนับสนุนกลุ่มให้ผลิตสินค้าถูกต้องตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร (GMP)

1.4 สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ให้การสนับสนุนกลุ่มในการจดทะเบียนพาณิชย์ และการขอจดลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ยังประสานให้ความช่วยเหลือในด้านการตลาดการอบรม การทำบัญชีของกลุ่ม และการศึกษาดูงาน

2. การสนับสนุนจากภาคเอกชน การสนับสนุนจากภาคเอกชนนั้น ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนด้านการซื้อขายมากกว่า กล่าวคือ ร้านค้าทั้งในชุมชนใกล้เคียงและต่างจังหวัดที่นำสินค้าของกลุ่มไปขาย ถือว่าเป็นการสนับสนุนโดยตรง เมื่อสินค้าเป็นที่รู้จัก และยอดขายดีการสนับสนุนจากภาคเอกชน หรือร้านค้าอื่นๆจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

นอกจากนี้ ยังส่งผลถึงผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ๆ ที่ทางกลุ่มได้คิดค้นขึ้นมาด้วย ซึ่งหากกลุ่มมีการผลิตสินค้าตัวใหม่ขึ้นมาร้านค้าต่างๆเหล่านี้ก็จะให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีด้วยการจะรับไปขายทันที การสนับสนุนจากภาคเอกชนเป็นการสนับสนุนที่ก่อให้เกิดทั้งผู้สนับสนุนและผู้ได้รับการสนับสนุน

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มกล้วยอบเล็บบิอนางท่ามะปริงและแนวทางแก้ไข

จากการศึกษาถึงการดำเนินงานของกลุ่มกล้วยอบท่ามะปริง พบว่า ในปัจจุบันปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มดังนี้

ปัญหาอุปสรรค

1. ขาดวัตถุดิบเนื่องจากภัยธรรมชาติ

เนื่องจากจังหวัดชุมพรตั้งอยู่ในเขตมรสุม มีฝนตกหนักในช่วงฤดูฝนทำให้เกิดน้ำท่วมบ่อยครั้งในช่วงฤดูฝนทำให้ กล้วยที่เกษตรกรปลูกเกิดการเสียหายจากน้ำท่วม ซึ่งกล้วยเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตกล้วยอบท่ามะปริง

2. ขาดแรงงานในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลไม้ประจำถิ่น

เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีอาชีพหลักทำสวนผลไม้ เมื่อถึงฤดูผลไม้สมาชิกในกลุ่มต้องหยุดการทำงานกิจกรรมในกลุ่ม ทำให้กลุ่มขาดแรงงานในการทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทำให้เกิดปัญหา เพราะสินค้าจะมียอดจำหน่ายสม่ำเสมอ

3. ขาดงบประมาณในการขยายกิจการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในช่วงการดำเนินการกลุ่มในช่วงแรก กลุ่มประสบปัญหาการลงทุนในการผลิตสินค้า เพราะความไม่แน่นอนของตลาดและการลงทุนในเรื่อง สถานที่การผลิตและอุปกรณ์ เนื่องจากในการเริ่มแรก ต้องมีค่าอุปกรณ์ซึ่งมีราคาค่อนข้างแพง และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

แนวทางแก้ไข

1. ขยายพื้นที่ปลูกกล้วยเพิ่มเติม

ทางกลุ่มได้ดำเนินการ โครงการขยายผลผลิตเศรษฐกิจชุมชน โดยมีเป้าหมายโครงการ เพื่อให้กลุ่มชาวสวนกล้วยมีการปรับปรุง และขยายพื้นที่แปลงปลูกกล้วยเล็บมือนางให้กับชาวสวนผลไม้ทั้งหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงรวมเนื้อที่ 2,000 ไร่ โดยมีการจัดทำแปลงสาธิตปลูกกล้วยเล็บมือนาง 1 – 2 แห่ง จำนวน 10 – 30 ไร่

2. รับแรงงานนอกพื้นที่เข้ามาทำงาน

จะมีการจ้างงานจากบุคคลจากนอกกลุ่มโดยการจ้างชั่วคราวจากแรงงานภาคประมงเป็นการทดแทนในช่วงที่สมาชิกกลุ่มหยุดไปทำงานในสวนตนเอง

3. ขอกการสนับสนุนงบประมาณจากทุกภาคส่วน

ทางกลุ่มได้ดำเนินการขอรับจากโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสำหรับค่าใช้จ่ายสำรองสำหรับกระตุ้นเศรษฐกิจ

วิจารณ์ผล

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มกล้วยอบท่ามะปริง มีสมาชิกร่วมทำกิจกรรมจำนวน 20 คน ซึ่งมีจำนวนที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของเดชภัทร เดชโอฬาริก (2540) ที่พบว่า จำนวนสมาชิกที่เหมาะสมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพราะการมีสมาชิกจำนวนที่เหมาะสมไม่มากหรือน้อยเกินไป จะมีผลดีต่อการปฏิบัติงานในด้านการบริหารจัดการภายในกลุ่ม ให้มีประสิทธิภาพ

2. การบริหารจัดการ

กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มอย่างชัดเจนเป็น 5 ฝ่าย คือ ประธานกลุ่ม จัดซื้อวัตถุดิบ ผู้ช่วยฝ่ายผลิต บรรจุก้อนซ์และจัดส่ง ควบคุมการผลิต ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน และกลุ่มยังได้สร้างเครือข่ายผู้ปลูกกล้วย เพื่อผลิตวัตถุดิบให้เพียงพอ และการตลาด ซึ่งมี บริษัท เอส.ที.ไอ.มาร์เก็ตติ้ง (1955) จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผู้นำหรือประธานกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า ประธานกลุ่มมักช่วยบทบาทมาประจักษ์เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ให้สมาชิกมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน ทำให้สมาชิกเชื่อมั่นและร่วมมือปฏิบัติงานในกลุ่มเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะอื่นๆ อีก เช่น เป็นผู้นำที่มีความสามารถ มีลักษณะท่าทางน่าเชื่อถือ ได้รับความยอมรับจากสมาชิก มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ โดยลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดา ผิวเนร (2542) ที่ระบุว่า ลักษณะของผู้นำที่ส่งผลให้กลุ่มเข้มแข็ง คือ ประธานกลุ่มมีการพัฒนาตนเอง มีความเสียสละต่อส่วนรวม มีความสามารถ มีความอดทน มีความเป็นธรรม เช่นเดียวกับงานวิจัยของเดชภัทร เดชโอฬาริก (2540) ที่สมาชิกพึงพอใจผู้นำ ในลักษณะที่มีความตั้งใจในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนสมาชิก มีความอดทน ให้ความช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิก นอกจากนี้ผลการวิจัยของจุฬารัตน์ วัฒนนะ (2540) ระบุว่า ประธานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการทำงานกลุ่มมี 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านมีคุณธรรม

4. บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มมีบทบาทที่สำคัญซึ่งช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง 2 ด้าน คือ บทบาทที่ช่วยให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จ คือ สมาชิกร่วมรับรู้วิธีการและกระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันทั้งหมด โดยการนำประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหาและการดำเนินงานของกลุ่ม และบทบาทที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม คือ ยอมรับเข้าใจ และให้เกียรติผู้อื่น ช่วยกันเสนอความคิดเห็นในการทำงาน ช่วยลดภาวะตึงเครียด โดยใช้อารมณ์ขัน สมาชิกโอนอ่อนผ่อนตามเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

5. ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนของสมาชิก

จากการศึกษาพบว่า ผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับคือ เงินเดือนและสวัสดิการ โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนได้รับเงินเดือน จากการทำงานเท่ากันทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัมพันธ์ เดชะอธิก (2540) ได้ศึกษาถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบขององค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็ง จะต้องประกอบด้วย การมีอุดมการณ์ร่วมกัน การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

6. การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มมักช่วยบทบาทมาประจักษ์ ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่ม จนถึงปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ หลายด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้าน

งบประมาณ และ ด้านการตลาด หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชุมพร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชุมพร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา ผิวณร (2542) ศึกษาบทบาทสตรีกับการพัฒนารัฐกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มแชมพูสมุนไพร อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท พบว่า ตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่มจนถึงปัจจุบัน มีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนหลายหน่วยงาน ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Recommendations)

การศึกษาความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเลียบมือนางท่ามะปริง ตำบลแหลมทราย อำเภอ หลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติการก่อตั้งกลุ่มกล้วยอบบ้านท่ามะปริง

จัดตั้ง เมื่อ พ.ศ.2540 ปัจจุบันมีสมาชิก 20 คน การจัดตั้งกลุ่มเกิดจากการที่ประธานกลุ่ม ทำผลิตภัณฑ์ไม่ทันกับการจำหน่าย จึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันทำผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้กลุ่ม ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการเป็นอย่างดี

ในช่วงแรกการดำเนินงานกลุ่มต้องประสบกับปัญหา เช่น ขาดวัตถุดิบเนื่องจากภัยธรรมชาติ ขาดแรงงานในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลไม้มั้ประจำถิ่น ขาดงบประมาณในการขยายกิจการ

2. การบริหารการจัดการกลุ่ม

กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มอย่างชัดเจนเป็น 5 ฝ่าย คือ ประธานกลุ่ม จัดซื้อ วัตถุดิบ ผู้ช่วยฝ่ายผลิต บรรจุภัณฑ์และจัดส่ง ควบคุมการผลิต ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ความ รับผิดชอบชัดเจน และกลุ่มยังได้สร้างเครือข่ายผู้ปลูกกล้วย เพื่อให้มีผลผลิตตลอดปี

รูปแบบการทำงานทุกฝ่ายจะขึ้นตรงกับประธานกลุ่ม การทำงานรูปแบบนี้จะช่วยขจัด ปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะมีภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามแม้ว่าอำนาจส่วนใหญ่จะ อยู่ที่ประธาน แต่สมาชิกภายในกลุ่มสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้

กลุ่มมีการสร้างเครือข่าย ชาวสวนกล้วย เพื่อให้กลุ่มได้มีวัตถุดิบป้อนเข้ากลุ่มตลอดเวลา เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

ในการศึกษาถึงการดำเนินการของกลุ่ม ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของ กลุ่มมีดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจัยภายใน

1. ประธานกลุ่ม เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่ม และเป็นบุคคลที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำซึ่งประกอบด้วย ผู้นำแบบประชาธิปไตย ซึ่งให้สมาชิกมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน ทำให้สมาชิกเชื่อมั่นและร่วมมือปฏิบัติงานในกลุ่มเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะอื่นๆ อีก เช่น เป็นผู้นำที่มีความสามารถ มีลักษณะท่าทางน่าเชื่อถือ ได้รับความยอมรับจากสมาชิก มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้นำที่มีความซื่อสัตย์
2. สมาชิกกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ ทำให้ความรับผิดชอบต่อกลุ่มมาก
3. จุดมุ่งหมายของกลุ่ม จุดมุ่งหมายของกลุ่มที่สมาชิกทุกคนต้องการคือ การมีงานทำ มีรายได้เสริม
4. กฎเกณฑ์ของกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีข้อตกลงร่วมกัน กฎระเบียบของกลุ่ม โดยการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อไม่ให้เกิด การได้เปรียบเสียเปรียบ
5. การติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นการติดต่อแบบสองทาง โดยการใช้วิธีการติดต่อสื่อสาร 3 วิธี คือ การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ การพูดคุยระหว่างทำงาน และการประชุมกลุ่มทุกเดือน
6. กระบวนการเรียนรู้ การผลิตกล้วยอบได้ความรู้ดั้งเดิมจากบรรพบุรุษประกอบกับการศึกษาเพิ่มเติมจากกลุ่มแม่บ้านของตำบลท่ามะปลา และได้รับการฝึกอบรมจากโครงการต่างๆที่ทางรัฐบาลได้จัดขึ้น และมีการถ่ายทอดความรู้โดยในวันเสาร์อาทิตย์และวันหยุดจะมีเด็กในชุมชนและลูกสมาชิกในกลุ่มมารับจ้างปอกกล้วย
7. การจัดหาวัตถุดิบ ทางกลุ่มได้สนับสนุนให้เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มชาวสวนกล้วยเพื่อปลูกกล้วยเป็นวัตถุดิบป้อนเข้ากลุ่ม กลุ่มจึงมีวัตถุดิบใช้ในการผลิตสม่ำเสมอ
8. การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้า ปัจจุบันกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางมีผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 7 ชนิด จากเดิมผลิตเฉพาะกล้วยอบเพียงอย่างเดียว
9. คุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการรับรองคุณภาพต่างๆ เช่น คณะกรรมการอาหารและยา (อย.) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ฮาลาล GMP และ HACCP
10. ผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับคือ เงินเดือนและสวัสดิการ โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนได้รับเงินเดือน จากการทำงานเท่ากันทุกคน กลุ่มมีการจัดสรรรายได้หลังหักจากการลงทุนแล้ว ดังนี้คือ จ่ายให้กับสมาชิกที่ร่วมกันทำงาน 93% ส่วนอีก 7% หักไว้สำหรับเป็นเงินหมุนเวียนและสวัสดิการของกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจัยภายนอก

๑. 1. การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต่าง เช่น สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดชุมพร สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดชุมพร สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดชุมพร ซึ่งมีส่วนช่วยในด้านให้การสนับสนุนด้านเงินลงทุน การประสานงานให้กลุ่มไปศึกษาดูงานและนำสินค้าไปจัดแสดงตามงานต่างๆ การอบรมบรรจุกุ้ง การดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้กลุ่มเข้าสู่ระบบมาตรฐานอุตสาหกรรม การอบรม การทำบัญชีของกลุ่ม
2. การสนับสนุนจากภาคเอกชน/ลูกค้า ร้านค้าทั้งในชุมชนใกล้เคียงและต่างจังหวัดที่นำสินค้าของกลุ่มไปขาย

4. ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มและแนวทางแก้ไข

ปัญหาอุปสรรค

1. ขาดวัตถุดิบเนื่องจากภัยธรรมชาติ
2. ขาดแรงงานในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลไม่ประจำถิ่น
3. ขาดงบประมาณในการขยายกิจการ

แนวทางแก้ไข

1. ขยายพื้นที่ปลูกกล้วยเพิ่มเติม
2. รับแรงงานนอกพื้นที่เข้ามาทำงาน
3. ขอร้องการสนับสนุนงบประมาณจากทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเลียบมีอนางท่ามะปริง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ควรนำวิธีการดำเนินงานและบริหารจัดการของกลุ่มกล้วยอบเลียบมีอนางท่ามะปริงไปใช้กับกลุ่มอาชีพอื่นที่องค์กรเห็นว่าจะมีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพราะจากการศึกษา ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเป็นที่ยอมรับ หากกลุ่มอื่นๆนำแนวทางในการบริหารจัดการของกลุ่มนำไปปรับใช้ อาจทำให้กลุ่มอาชีพนั้นได้รับความยอมรับเช่นเดียวกัน
2. ในการศึกษากลุ่มประสบความสำเร็จในเรื่องยอดการผลิต และประชาชนให้ความยอมรับและสนับสนุนเป็นอย่างดี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านพัฒนาชุมชน ไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควรมีการสนับสนุนให้กลุ่มอื่นมีการทำธุรกิจประเภทเดียวกันนี้ในบริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้กลุ่มที่เกิดขึ้นใหม่อาจไม่ประสบความสำเร็จได้เท่ากลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

3. ในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ บุคคลที่จะเข้าร่วมสมาชิกกลุ่มควรคัดเลือกผู้นำกลุ่มที่มีความสามารถเข้ามาเป็นผู้นำกลุ่ม เพราะจากการศึกษาผู้นำกลุ่มที่มีความสามารถ กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางบ้านท่ามะปริงกับกลุ่มอื่นว่า มีวิธีการงานดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างไร และผลจากความแตกต่างนั้นส่งผลต่อกลุ่มหรือไม่อย่างไร

2. หากกลุ่มมีการขยายฐานการผลิตให้มากขึ้น สิ่งที่ต้องดำเนินการศึกษา คือ วิธีการขยายฐานการผลิต รวมทั้งผลกระทบต่างๆอาจเกิดขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. 2544. แนวทางการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2541. เอกสารประกอบการอบรมวิชาการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.

กรุงเทพมหานคร: กรมการส่งเสริมการเกษตร.

คำอธิบายโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. 2545. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://ie.nesdb.go.th/gd/html/forms/Projects/TumBonProject/TumBonExPlain/TumBonProjectExPlain.htm>. [28 ตุลาคม 2549]

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. 2538. การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร :

เรือนภาควิชาการพัฒนารัฐบาลชน. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรีภรณ์ จันทร์มณี. 2550. สมาชิกกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นาง. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2550.

จันทนา ไอสถระพันธ์. 2538. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ใจมานัส พลอยดี. 2540. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน

เปรียบเทียบภาพรวมและภาพย่อย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชีพสุมน รังสยาธร. 2545. เอกสารประกอบการสอนการให้การศึกษาคหกรรมศาสตร์

สำหรับผู้ใหญ่และการปฏิบัติงานของคนในชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนานันท์ พรหมมาศ. 2550. สมาชิกกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นาง. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2550.

นิรนาม. 2544. "ที่มาหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์". อุตสาหกรรมสาร. (6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2544) : 10.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. กลวิธีแนวทางทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.

แนวทางการดำเนินการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. 2545. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก.

<http://www.thaitambon.com/default.htm>. [28 ตุลาคม 2549]

ประทุม จันทร์สุข. 2550. สมาชิกกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นาง. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ผ่องผิว หิรัญรังสิต. 2539. การรวมตัวของสตรีในชนบท กรณีศึกษากลุ่มสตรีแม่บ้าน
ศรีดอนมูล ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แผนที่จังหวัดชุมพร. 2549. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก www.Chumphon.go.th. [28 ตุลาคม 2549]
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การ
พัฒนาในปัจจุบัน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร :
ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- พรศรี น้อยแทน. สมาชิกกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นาง. 2550. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2550.
- พรหมพันธ์ เชษฐธง. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ละออง ใจสมุทร. สมาชิกกลุ่มกล้วยอบเล็บบี๋นาง. 2550. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2550.
- ลัดดา ผิวณร. 2542. บทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มสมุนไพรมัน
ท่าทราย อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนาชนบทศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลีลาภรณ์ นาคทรรพ. 2538. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม : ระดับ
กลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- วรรณ เพชรเมือง. เจ้าหน้าที่พัฒนากรอำเภอหลังสวน. 2550. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2550.
- สุริมาตร์ วรรณสุข. 2537. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มประชาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสภณ ขำจิตร. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านท่ามะปริง. 2550. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2550.
- สัมพันธ์ เตชะอภิก. 2540. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จไม่สำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ. 2533. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรในอำเภอสันทราย และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศรีสุวรรณ ชาวสุวรรณ. ประธานกลุ่มกล้วยอบเลียบมีอนางท่ามะปริง. 2550. สัมภาษณ์,
19 มกราคม 2550.

อภิชัย พันธเสน. 2539. **แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

อภิสิทธิ์ แดงประดิษฐ์. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ที่ 3. 2550. สัมภาษณ์,
19 มกราคม 2550.

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. 2525. **แม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักสารนิเทศกองบัญชาทหารสูงสุด.

อุษณีย์ พันธุ์จันทร์อุไร. 2541. **“ธุรกิจชุมชน” ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาอุตสาหกรรม :**
กรณีศึกษาสถานบริการน้ำมันบางจาก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาเศรษฐศาสตร
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเด็นคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์
งานวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง
ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

1. บริบทชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านท่ามะปริง

- ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปชุมชน
 - สถานที่ตั้ง
 - แผนที่ชุมชน
- สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรมและประชากรของชุมชน
 - จำนวนครัวเรือนในชุมชน.....ครัวเรือน/จำนวนประชากร
 - อาชีพหลัก/รายได้ส่วนใหญ่
 - ศาสนา
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - สิ่งแวดล้อมที่ถือว่าเป็นจุดเด่นหรือจุดได้เปรียบ
 - การใช้ที่ดินทำกิน/แหล่งน้ำ
- การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของชุมชน
 - ปัญหาของชุมชนที่เกิดขึ้น

2. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

- ประวัติการก่อตั้งกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง
 - ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.จนถึงปัจจุบันเป็นปีที่เท่าไร
 - ผู้ก่อตั้งคือใคร.....
 - จำนวนสมาชิกในช่วงเริ่มต้น.....คน/ปัจจุบันมีกี่คน
- แนวความคิดและสาเหตุในการรวมกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง
- พัฒนาการของกลุ่มกล้วยอบสมุนไพรท่ามะปริงในช่วงระยะเวลาต่างๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (การได้รับรางวัลต่างๆ จากหน่วยงานองค์กร)
- ปัจจัยที่ผลต่อการเกิดขึ้นของการรวมกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง
 - การรวมกลุ่มกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริงต้องมีอะไรบ้าง? องค์ประกอบ?
- ปรัชญา/นโยบาย/เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- โครงสร้าง การบริหารงาน การดำเนินงาน คณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ของกลุ่ม
 - ผังองค์กรเป็นอย่างไร
 - มีการแบ่งหน้าที่อย่างไร? กี่ฝ่าย? อะไรบ้าง?
- ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของกลุ่ม
- แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นที่กระทำอยู่ในปัจจุบัน

3. การบริหารจัดการ

- ด้านการสร้างผลิตภัณฑ์
 - แหล่งวัตถุดิบ
 - วิธีการและขั้นตอน
 - ขั้นตอนการผลิต
 - การบรรจุหีบห่อและบรรจุภัณฑ์
 - การจัดการเศษวัสดุที่เหลือจากการผลิต
 - ปริมาณในรอบการผลิต
 - ต้นทุนในการผลิต
 - การทำบัญชี
 - การรับรองมาตรฐาน
 - การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์
- ด้านการตลาด/ การจัดจำหน่าย
 - สถานที่จัดจำหน่าย
 - รูปแบบการจัดจำหน่าย
 - การประชาสัมพันธ์
 - ยอดการขายในปีที่ผ่านมา

4 กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้

- ประเภทขององค์กรหรือหน่วยงานภายนอก ที่เข้ามาสนับสนุนมีหน่วยงานอะไรบ้าง
- การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่มา มีอะไรบ้าง
- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่ม
- มีการถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกกลุ่มต่อๆ ไปอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5 ปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้การดำเนินการของกลุ่มประสบความสำเร็จจนได้มาตรฐานระดับ 5 ดาว

ปัจจัยภายใน

- ผู้นำกลุ่ม
- สมาชิก
- ความต้องการ
- ผลตอบแทน
- การติดต่อสื่อสาร

ปัจจัยภายนอก

- หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน
- รางวัลมาจากไหน / เมื่อไร / เพราะอะไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มผู้ผลิต

รายชื่อประธานและสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์จากกล้วยเล็บมือนางอบ

หมู่ 3 ตำบลแหลมทราย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

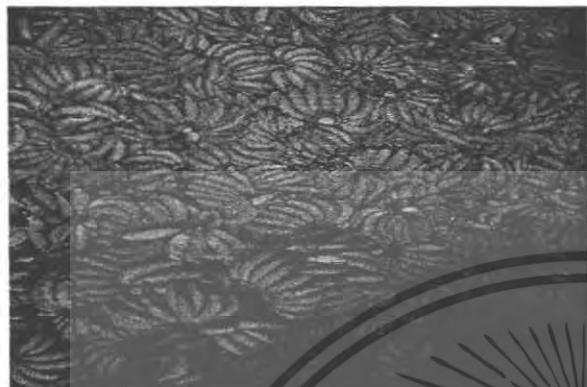
ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ตำแหน่ง
1.	นางศรีวรรณ ชาว สุวรรณ	13 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ประธาน
2.	นางละออง ฤทธิสมุทร	50 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
3.	นางชนานันท์ พรหม มาศ	54 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
4.	น.ส.วาสนา บุญเกีย	06 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
5.	นางพรศรี น้อยแทน	26 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
6.	นางสมพิศ จาวยนต์	36 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
7.	นางจรีภรณ์ จันทร์มณี	48 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
8.	นางวรรณา เพชรเมือง	16 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
9.	น.ส.วาสนา นาคสวัสดิ์	07 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
10.	นางจิว ช่วยเกิด	05 ม.1 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
11.	นางมณฑา ตั้งสุรัตน์	36 ม.2 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

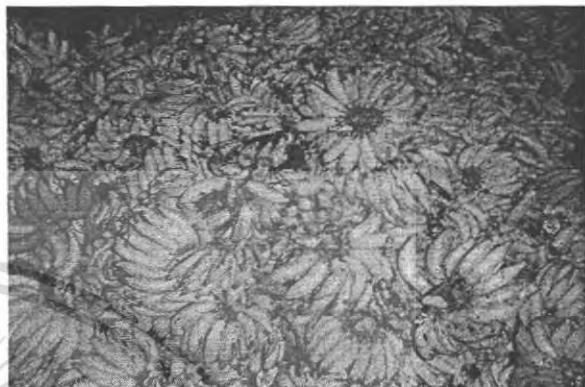
12.	นางสำเนียง จันทร์หอม	32 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
13.	นางสุพรรณิ คำรักษ์	29 ม.5 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
14.	นางวรรดี อินคำ	10 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
15.	นางบุปผา ตั้งสุรัตน์	36 ม.2 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	สมาชิก
16.	นางมาลี ฉิมมณี	46 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ที่ปรึกษา
17.	นายภูริ ขาวสุวรรณ	43 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ที่ปรึกษา
18.	นายสมพล จันทร์มณี	48 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ที่ปรึกษา
19.	นายโสภณ ขำจิตร	11 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ที่ปรึกษา
20.	นายสินไธ เพชรเมือง	47 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ที่ปรึกษา
21.	นายประดิษฐ์ ทองย่อย	15 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ที่ปรึกษา
22.	นายสุทิน บุญยัง	04 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	ที่ปรึกษา
23.	นางเกสร จันทร์มณี	39 ม.3 ต.แหลมทราย อ.หลัง สวน จ.ชุมพร	เลขานุการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระบวนการผลิตกล้วยอบเล็บมือนางท่ามะปริง

ภาพที่ 4 การคั้วตฤติบ

ภาพที่ 5 การบ่มกล้วย

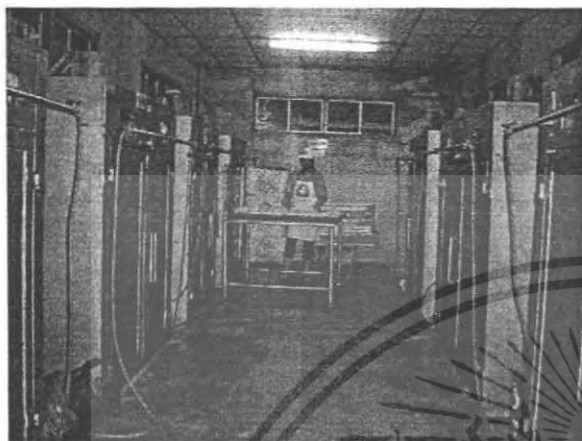

ภาพที่ 6 การปอกกล้วย

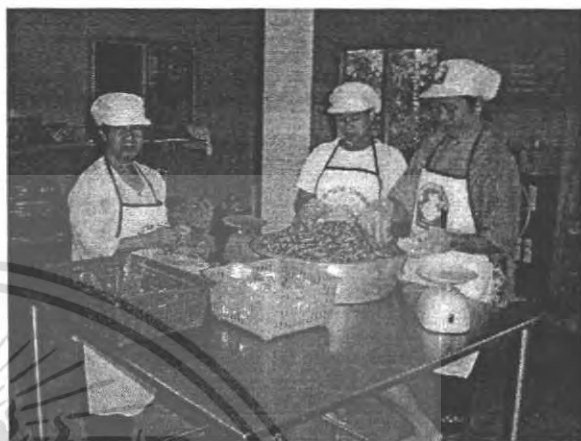

ภาพที่ 7 การจัดเรียงกล้วยลงถาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8 การอบกล้วย

ภาพที่ 9 การบรรจุ

ภาพที่ 10 เตรียมขนส่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้